

Asetukset eurooppalaisesta vähäisiin
vaatimukseen sovellettavasta
menettelystä ja eurooppalaisesta
maksamismääräysmenettelystä

Case: Helsingin käräjäoikeus

• •

Lehto, Minttu

Laurea-ammattikorkeakoulu

Laurea Lohja

**ASETUKSET EUROOPPALAISESTA VÄHÄISIIN
VAATIMUKSIIN SOVELLETTAVASTA MENETTELYSTÄ JA
EUROOPPALAISESTA
MAKSAMISMÄÄRÄYSMENETTELYSTÄ
CASE: HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS**

Minttu Lehto

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Syyskuu, 2009

Minttu Lehto

Asetukset eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä

Vuosi 2009

Sivumäärä 37

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia vuoden 2009 alussa käyttöön otettuja asetuksia vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä (EY 861/2007) sekä eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä (EY 1896/2006).

Maksamismääräysmenettelyn sekä vähäisiin vaatimuksiin perustuvan menettelyn on tarkoituksena toimia samalla tavalla kuin summaaristen eli riidattomien riita-asioiden käsittelyn. Poikkeuksena summaarisista riita-asioista, asetusten mukaiset menettelyt ovat tarkoitettu valtion rajat ylittäviin saataviin, joissa vähintään yhdellä asianosaisella on kotipaikka toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa kuin missä tuomioistuim sijaitsee.

Valitsin aiheen, koska työskentelen Helsingin käräjäoikeudessa ja käsittelen asetuksiin perustuvia haasteita. Työn avulla kartutan sekä omaa asiantuntemusta sekä palvelen myös muita käräjäoikeuden työntekijöitä. Lisäksi aihe on melko uusi eikä sitä ole juuri tutkittu.

Opinnäytetyön tarkoituksena on toimia opastavina tiivinä kokonaisuutena Helsingin käräjäoikeuden työntekijöille. Sen tarkoituksena on auttaa lukijaa ymmärtämään asetusten tarkoitus, oikeudenkäynnin kulku, menettelyn erot sekä käräjäoikeuden käytettävissä olevat työvälineet. Lisäksi tavoitteena on pohtia mahdollisia ongelmatilanteita.

Minttu Lehto

European small claims procedure and European order for payment

Year **2009**

Pages **37**

The aim of this thesis is to investigate regulations of European small claims procedure (EY 861/2007) and European order for payment (EY 1896/2006) that have been used since the beginning of 2009.

Both European order of payment and small claims procedure are meant to work similarly into summary procedure. The exception to summary procedure is that small claims procedure and European order of payment are meant to be used to claims where at least one party has residence in another European Union state where the court is.

I chose the topic of my thesis because I work at The District Court of Helsinki and I deal with summons that are based on small claims procedure or European order of payment. With the thesis I will augment both my knowledge and I also serve other employees of the District Court of Helsinki. In addition, the subject is rather new and it has not been studied much yet.

The aim of this thesis is to work as a brief guide to the employees of the District Court of Helsinki. The purpose is to help the reader to understand the meaning of the regulations, the conduct of the trial, the differences between the regulations and the tools that are available in the District Court. In addition, the thesis is purposed to consider possible problems of the regulations.

Keywords: The European order for payment, European small claims procedure, summary procedure, the District Court of Helsinki

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Opinnäytetyön lähtökohdat ja tausta	6
1.2	Aiheen rakenne ja rajaaminen	6
1.3	Työn tavoitteet	7
2	HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS	7
2.1	Yleistä Helsingin käräjäoikeudesta	7
2.2	Helsingin käräjäoikeuden rooli asetusten soveltamisessa	8
3	LAINSÄÄDÄNNÖN TAUSTAA	9
3.1	Lainsäädännön tavoitteet	9
3.2	Kohti lakiuudistusta	9
3.2.1	Bryssel I.....	10
3.2.2	Luganon yleissopimus sekä Lugano II -yleissopimus	10
4	ASETUS EUROOPPALAISESTA VÄHÄISIIN VAATIMUKSIIN SOVELLETTAVASTA MENETTELYSTÄ	11
4.1	Asetuksen soveltaminen	11
4.2	Menettelyn vaiheet.....	12
4.2.1	Vireilletulo	12
4.2.2	Tiedoksianto	12
4.2.3	Kirjallinen käsittely	13
4.2.4	Menettelyn päättäminen	14
4.2.5	Suullinen käsittely ja todisteiden vastaanottaminen.....	15
4.2.6	Asian siirtäminen käsiteltäväksi riita-asiana.....	16
4.2.7	Muutoksenhaku.....	16
4.3	Toimivalta ristiriitaisia tuomioita koskevassa asiassa	17
4.4	Kielet	17
4.5	Oikeudenkäyntikulut, asianosaisten edustaminen ja oikeusapu	18
5	ASETUS EUROOPPALAISESTA MAKSAMISMÄÄRÄYSMENETTELYSTÄ	18
5.1	Asetuksen soveltaminen	18
5.2	Menettelyn vaiheet.....	19
5.2.1	Vireilletulo	19
5.2.2	Tiedoksianto	21
5.2.3	Kirjallinen käsittely	22
5.2.4	Menettelyn päättäminen	22
5.2.5	Asian siirtäminen käsiteltäväksi riita-asiana.....	22
5.2.6	Muutoksenhaku.....	24
5.3	Toimivalta ristiriitaisia tuomioita koskevassa asiassa	25

5.4	Hyväksytyt kielet ja oikeudenkäyntikulut	25
5.5	Asianosaisten edustaminen ja oikeusapu	26
6	KÄRÄJÄOIKEUDEN TYÖVÄLINEET JA APUKEINOT	26
6.1	Tekniset työvälineet	26
6.2	Uudistusta tuleva lainsäädäntö.....	27
7	ASETUSTEN EROJA JA ONGELMIA.....	28
7.1	Maksamismääräysmenettelyn ja vähäisiin vaatimusten perustuvan menettelyn eroja 28	
7.2	Maksamismääräyksen ja vähäisiin vaatimusten perustuvan menettelyn ongelmia... 29	
7.2.1	Asioiden riittäisyys	29
7.2.2	Lomakkeet	30
7.2.3	Kieli	31
7.2.4	Tiedonsaanti.....	32
7.2.5	Vaikuttaminen ja muutosten tekeminen	32
7.2.6	Asianosaisten edustus	32
8	YHTEENVETO JA ARVIOINTI.....	33
8.1	Työn onnistuminen	33
8.2	Toteutuksen ongelmat	33
8.3	Kehitysehdotukset	34
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	38

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tausta

Olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi asetukset eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä (EY 861/2007) ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä (EY 1896/2006) sekä niiden soveltaminen Helsingin käräjäoikeudessa. Asetusta eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä on sovellettu 1.1.2009 alkaen ja asetusta eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä on sovellettu 12.12.2008 alkaen. Molemmat asetukset ovat siis suhteellisen uusia eikä niiden soveltamisesta ole juurikaan käytännön kokemusta tai ennakkotietoa.

Päädyin aiheeseen koska Euroopan Unionin lainsäädäntö vahvistaa jatkuvasti asemaansa kansallisissa tuomioistuimissa ja aihe on tämän vuoksi ajankohtainen. Lisäksi työskentelen itse Helsingin käräjäoikeudessa toimistosihteerinä summaarisissa riita-asioissa osastolla neljä, jonne on keskitetty koko Suomen kaikki kyseisiin asetuksiin saapuvat haastehakemukset. Osastolla neljä menettelyyn perustuvia haastehakemuksia käsittelee tällä hetkellä lisäksi osastonjohtaja. Tarkoituksena olisi kuitenkin tulevaisuudessa jakaa menettelyä koskevat haastehakemukset myös muille tuomareille ja sihteeille. Tämän vuoksi asetuksista ja ennen kaikkea oikeusprosessista ja mahdollisista ongelmatilanteista tulisi löytyä selkeä ja tiivis tietopaketti. Olen keskustellut asiasta osastonjohtaja Merja Vainion sekä useamman osaston sihteerin kanssa, jotka kaikki kokivat että aiheenvalinta oli onnistunut ja työlle oli tarvetta.

1.2 Aiheen rakenne ja rajaaminen

Opinnäytetyötä varten olen tutustunut huolellisesti aihetta koskevaan lainsäädäntöön, lainvalmisteluasiakirjoihin sekä muuhun kirjoitettuun aineistoon. Koska asetukset ovat vielä suhteellisen uusia, aiheesta ei löydy juurikaan kirjallisuutta tai muita vastaavia painettuja julkaisuja. Tämän vuoksi olen pyrkinyt liittämään työhöni asiaan perehtyneen henkilön haastattelun. Näiden tietojen pohjalta rakennan työni seuraavasti. Aloitan työni case-organisaation esittelyllä, jonka jälkeen käyn läpi lainsäädännön taustaa. Tämän jälkeen käsittelem vaiheittain läpi erikseen asetukset eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä, niitä koskevan hakemuksen saapumisesta Helsingin käräjäoikeuteen aina muutoksenhakuun. Tämän lisäksi käsittelem asetusten eroja, mahdollisia ongelmatilanteita sekä lopuksi teen yhteenvedon työstä, annan kehitysehdotuksia sekä arvioin työn onnistumista.

Työni käsittelee nimenomaan vähäisiin vaatimuksiin perustuvan menettelyn ja eurooppalai-

sen maksamismääräysmenettelyn käsittelyä Helsingin käräjäoikeudessa, jonka vuoksi olen jättänyt työn ulkopuolelle suurimman osan tuomion täytäntöönpanosta ja ulosottoviranomaisten työnkuvaan kuuluvat toimet.

1.3 Työn tavoitteet

Opinnäytetyön pääasiallisena tavoitteena on tuottaa Helsingin käräjäoikeuden tuomareiden ja kansliahenkilökunnan käyttöön yleisluontoinen opas eurooppalaiseen vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä sekä eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä. Ennen kaikkea tavoitteena on selventää jäykkää ja tulkinnanvaraista lakitekstiä ja antaa ohjeita käytännön työhön ja ongelmiin.

Lisäksi koen tärkeäksi kartuttaa omaa tietotaitoani asiaa koskien. Käsittelen haastehakemuksia niiden vireille tulosta suulliseen istuntoon asti, vastaan asiaan liittyviin kyselyihin sekä opastan muita työntekijöitä asiaan liittyen. Haluan lisätä asiantuntemustani asiaan liittyen, sillä henkilökunnan puutteelliset tiedot saattavat loukata ihmisten oikeusturvaa ja antaa epäpätevän kuvan Helsingin käräjäoikeudesta.

2 HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS

2.1 Yleistä Helsingin käräjäoikeudesta

Helsingin käräjäoikeus on Suomen suurin alioikeus ja se tuottaa oikeusturvaa yli 574 000 helsinkiläiselle sekä tuhansille yrityksille ja yhteisöille. Käräjäoikeudessa käsitellään riita- ja rikosasioita, summaarisia velka-asioita, turvaamistoimia, hakemusasioita, pakkokeinoasioita ja lähestymiskieltoasioita. Käräjäoikeudelle kuuluu myös velkajärjestely- ja yritys-saneerausasiat, ulosottovalitukset, tuomioistuinsovittelu sekä avioliittoon ja parisuhteeseen vihkeminen. Vielä toistaiseksi Helsingin käräjäoikeus on käsitellyt lainhuutojen ja kiinnitysten vahvistukset, mutta niiden käsittely siirtyy lähitulevaisuudessa maanmittauslaitokselle. Helsingin käräjäoikeus on lain nojalla useassa asiassa suoraan lain nojalla ainoa toimivaltainen alioikeus, kuten patentti- ja tavaramerkkiasioissa. Lisäksi useimpien suurten yritysten ja pankkien pääkonttorit sijaitsevat Helsingissä, jonka vuoksi useimmat monimutkaiset yhteisöoikeudelliset riita-asiat käsitellään Helsingissä. (Helsingin käräjäoikeus 2009.)

Vuonna 2008 Suomen käräjäoikeuksiin saapui yhteensä noin 65 000 rikosasiaa, joista Helsingin käräjäoikeuden osuus oli yli 15 prosenttia. Vajaasta 9000 laajasta riita-asiasta Helsingin käräjäoikeuden osuus oli noin 23 prosenttia. Lisäksi vuonna 2008 Helsingin käräjäoikeuteen saapui lähes 32 000 summaarisista asiaa. (Helsingin käräjäoikeus 2009.)

Helsingin kärjäoikeuden henkilöstö koostuu laamannista, tuomareista, kärjäviskaaleista, notaareista, haastemiehistä ja kansliahenkilökunnasta. Yhteensä kärjäoikeus työllistää vakinaisissa viroissa yli 300 henkilöä sekä lisäksi useita kymmeniä määräaikaista työntekijöitä. (Helsingin kärjäoikeus 2009.)

2.2 Helsingin kärjäoikeuden rooli asetusten soveltamisessa

Kaikki vähäisiä vaatimuksia ja eurooppalaista maksamismääräystä koskevat haastehakemukset Suomessa on keskitetty Helsingin kärjäoikeuteen. Menettelyn tavoitteena on kerryttää asiantuntijuutta menettelyn hoitamisessa ja toimivallan keskittämisen katsotaan palvelevan tätä tarkoitusta paremmin kuin hajautettu järjestelmä. (Euroopan siviilioikeudellinen atlas 2009, 1.) Toimivallan keskittäminen ei ole jäsenvaltioissa mitenkään harvinaisen, vaan muun muassa Ruotsissa toimivalta on myös keskitetty yhdelle tuomioistuimelle. Haastattelemani osastonjohtaja Merja Vainion mielestä käsittelyn keskittäminen Helsingin kärjäoikeuteen on toimiva ratkaisu, mikäli käsittelyyn perustuvien haastehakemuksien määrä ei tulevaisuudessa tule kasvamaan kovin suureksi (Vainio, M. 2009).

Euroopan komission mukaan ei ole oletettavaa, että asetusten voimaantulon jälkeen rajat ylittävien riita-asioiden määrä merkittävästi lisääntyisi. Lisäksi menettelyjen olisi tarkoitus olla pääsäännöllisesti kirjallisia, mikä tukee toimivallan keskittämistä yhteen tuomioistuimeen. (Oikeusministeriö 2008, 39, 51-52.)

Muutamassa poikkeustapauksessa Helsingin kärjäoikeus ei ole Suomessa toimivaltainen tuomioistuin. Tällainen tilanne on esimerkiksi eurooppalaisen maksamismääräyksen riitautuessa, jolloin asia käsitellään vastaajan kotikunnan tuomioistuimessa. Tällöinkin asian käsittely aloitetaan Helsingin kärjäoikeudessa, joka kantajan suostumuksesta siirtää asian toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Toimivaltaisessa tuomioistuimessa asian käsittely siirtyy tavalliseksi riita-asiaksi, joten käsittelevä tuomioistuin ei tarvitse asiantuntemusta maksamismääräysmenettelystä. Lisäksi Helsingin kärjäoikeus ei ole toimivaltainen muutoksenhaku tuomioistuin vaan muutoksenhaku tapahtuu tavallisen muutoksenhakukäsittelyn tavoin valittamalla hovioikeuteen. Muutamissa poikkeustilanteissa asianosainen voi pyytää tapaus- ta uudelleentutkittavaksi päätöksen tehneessä tuomioistuimessa. Uudelleentutkiminen liittyy yleensä tiedoksiannon epäselvyyteen. (Oikeusministeriö 2008, 39, 51-52.)

Helsingin kärjäoikeudella on siis pääasiallinen vastuu menettelyjen lainmukaisesta toteutumisesta. Lisäksi Helsingin kärjäoikeus vastaa erinäisiin lähinnä puhelimitse ja sähköpostitse tulleisiin tiedusteluihin asiasta. Tiedusteluista suurin osa tulee suomalaisilta kantajilta, mutta myös muun muassa Ruotsista ja Virossa on kyselty menettelyn toteutumisesta Suomessa.

3 LAINSÄÄDÄNNÖN TAUSTAA

3.1 Lainsäädännön tavoitteet

Asetusten tavoitteena on parantaa Euroopan oikeusalueen ihmisten oikeusturvaa varmistamalla, että jäsenvaltioiden hallinto- ja oikeusjärjestelmien eroavuudet eivät estä yksityishenkilöitä ja yrityksiä käyttämästä oikeuksistaan. Euroopan unioni on lisännyt ihmisten ja tavaroiden vapaata liikkuvuutta, jonka vuoksi rajat ylittävien kiistojen määrä unionin sisällä on viime vuosina kasvanut. Valtioiden usein monimutkaiset ja toisistaan poikkeavat käytännöt saattavat pitkittää oikeusprosessia, vaikka vastaaja ei kiistä kannetta. Lisäksi kustannukset saattavat nousta kohtuuttoman suuriksi. Kustannuksia syntyy muun muassa tulkkaus- ja käännöskuluista, molempien asianosaisten asianajokuluista sekä mahdollisista asianosaisen, asianajajien sekä todistajien matkakustannuksista. (Euroopan komissio 2007.) Asetusten yhtenä tavoitteena on selkeyttää oikeusprosessia sekä mahdollistaa asianosaisten toiminnan ilman asianajajia (Leppänen 2009).

Asetusten tarkoituksena olisi yksinkertaistaa ja nopeuttaa prosessia. Eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn on tarkoitus kattaa kaikki kantajan mielestä riidattomat asiat. Mikäli asia käsitellään loppuun asti riidattomana, käsittelyaika lyhenee ja kustannukset pysyvät kohtuullisina molemmille asianosaisille. (Leppänen 2009.) Käsittelyn on tarkoitus muistuttaa Suomessa käytössä olevaa summaarista menettelyä, jossa käsitellään yksinkertaisia riidattomia velkomisasiota.

Asetusten voimaantulo on poistanut eksekuutiomenettelyn eli toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano ei enää edellytä, että tuomio julistetaan täytäntöönpanovaltiossa täytäntöönpanokelpoiseksi (Euroopan komissio 2007). Tämä osaltaan myös nopeuttaa oikeusprosessia, kun yksi tuomioistuin jää käsittelyn ulkopuolelle.

Asetusten ei ole tarkoitus olla tyhjentävät, vaan tarjota lähinnä puitteet tuomioistuimille. Molempien asetusten periaatteena on, että kansallista lainsäädäntöä sovelletaan siltä osin kuin asetukset eivät sisällä säännöksiä. Suomessa täydentävänä lainsäädäntönä toimii lähinnä Oikeudenkäymiskaari sekä Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista, johon tuli 12.12.2008 voimaan lisäys koskien eurooppalaista vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaa menettelyä ja eurooppalaista maksamismääräysmenettelyä. (Oikeusministeriö 2008, 4.)

3.2 Kohti lakiuudistusta

Monissa EU:n jäsenvaltioissa oli jo ennen lakiuudistusta otettu käyttöön yksinkertaistettuja menettelyjä, joita käytettiin lähinnä kanteissa, joissa on oletettavaa, ettei vastaaja kiistä

saatavaa ja pääoman määrä on pieni. Menettelyt kuitenkin vaihtelivat suuresti jäsenvaltioittain. Tämän vuoksi EU pyrki siirtymään lakiuudistusten avulla asteittain kohti yhtenäistä menettelyä yksinkertaisissa velka-asioissa. (Euroopan komissio 2007.)

3.2.1 Bryssel I

Euroopan unionin neuvosto antoi 22.12.2000 asetuksen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EY N:o 44/2001). Asetuksesta käytetään lyhennettä Bryssel I. Asetus on nopeuttanut siviili- ja kauppaoikeuden alalla tuomion tunnustamista toisessa jäsenvaltiossa, mikäli asia on riidaton. Sen mukaan tuomio tulee julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi, kun asiakirjojen nopea ja yksinkertainen tarkastus on suoritettu, eikä tuomioistuin saa ottaa viran puolesta huomioon asetuksen mukaisia täytäntöönpanon epäämisperusteita. (Europa 2007, 1.)

Bryssel I ei ole kuitenkaan kokonaan poistanut eksekvaturimenettelyä, jonka on katsottu haittaavan tuomioiden tehokasta vastavuoroista tunnustamista. Käsittelyaika menetelmässä kuitenkin on suhteellisen pitkä, sillä kantajan tulee asioida kahden tuomioistuimen kanssa saadakseen asian päätökseen. (Oikeusministeriö 2008, 3.)

Bryssel I laajensi mahdollisuutta nostaa kanne riita-asiassa toisessa jäsenvaltiossa. Kanne voitiin nostaa vastaajan asunpaikasta riippumatta tietyin edellytyksin. Asetus kuitenkin koskee vain rajattuja tapauksia kuten vakuutusasioita, kuluttajansuojaa koskevia riita-asioita sekä työsopimusta koskevia riita-asioita. (Europa 2007, 1.) Lakiuudistuksella pyrittiin poistamaan rajoituksia ja laajentamaan kanteennostamisoikeutta.

3.2.2 Luganon yleissopimus sekä Lugano II -yleissopimus

Luganon yleissopimus on vuonna 1988 Euroopan Unionin sekä muutaman muun valtion kanssa solmittu sopimus, joka koskee tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla. Sopimuksen tavoitteena oli mahdollistaa kantajalle laajemmat mahdollisuudet nostaa siviilikanne muualla kuin vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa. Sopimuksen mukaan kanne oli mahdollista nostaa tietyin edellytyksin esimerkiksi velvoitteentäyttämispaiikassa, vahingonkorvausasioissa vahingon tapahtumapaikassa, elatusapua koskevissa asioissa kantajan kotipaikassa sekä kuluttaja - ja vakuutussovimuksissa, joissa kuluttajan katsotaan olevan heikommissa asemassa oleva osapuoli kuluttajan kotipaikassa. (Euroopan komissio 2004.)

Vuonna 2007 Luganon yleissopimus korvattiin Lugano II-yleissopimuksella, joka vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta vastaa Bryssel I - asetusta. Tämän seurauksena Bryssel I-

periaatteet laajenivat koskemaan myös Islantia, Tanskaa, Norjaa ja Sveitsiä. (Eduskunta 2007.)

4 ASETUS EUROOPPALAISESTA VÄHÄISIIN VAATIMUKSIIN SOVELLETTAVASTA MENETTELYSTÄ

4.1 Asetuksen soveltaminen

Asetusta eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä sovelletaan sekä riidattomiin että riitaisiin vaatimuksiin, jonka rahallinen arvo ilman korkoja, kustannuksia ja kuluja on enintään 2000 euroa. Saatavan ei tarvitse olla rahamääräinen saatava, mutta sen arvo on pystyttävä arvioimaan olevan alle 2000 euroa. Vaatimus voi olla myös muussa valuutassa kuin euroina, mutta euroiksi muutettuna vaatimus ei saa ylittää yli 2000 euroa. Lakia on sovellettu kaikkiin jäsenvaltioihin 1.1.2009 alkaen, lukuun ottamatta Tanskaa. (Oikeusministeriö 2008, 5-6.)

Menettelyä sovelletaan vain valtion rajat ylittäviin asioihin eli vähintään yhden asianosaisen kotipaikka on oltava muussa jäsenvaltiossa, jossa tuomioistuin sijaitsee. Se, onko kyseessä valtion rajat ylittävä asia, määräytyy asianosaisten kotipaikan mukaan vaatimuslomakkeen saapuessa toimivaltaiseen tuomioistuimeen. (EY 861/2007.)

Asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin. Asetusta ei sovelleta asioihin, jotka koskevat vero-, tulli- tai hallinto-oikeudellisia asioita tai valtion vastuuta tai laiminlyöntiä. Asetusta ei myöskään sovelleta, mikäli asia koskee luonnollisen henkilön oikeudellista asemaa, oikeus- tai oikeustoimikelpoisuutta, aviovarallisuussuhdetta, elatusvelvollisuutta, perintöä, testamenttia, konkurssia tai maksukyvyttömyyttä, sosiaaliturvaa, välimiesmenettelyä, työoikeutta tai kiinteän omaisuuden vuokrausta. Mikäli kanne ei koske rahallisia vaatimuksia, yksityisyyden tai henkilöllisyyteen liittyvien oikeuksien loukkaamista tai kiinteän omaisuuden vuokrausta, ei myöskään asetusta sovelleta. (EY 861/2007.)

Asetuksen tarkoituksena olisi lähinnä palvella yrityksiä ja yksityisiä henkilöitä yksinkertaisissa velka-asioissa. Tällaisia asioita saattaa olla esimerkiksi verkkokauppa tai lomamatkalla olevien ihmisten maksamatta jääneet laskut. (Euroopan komissio 2007.)

Tuomioistuimen toimivalta perustuu useimmiten siihen, että tuomioistuin sijaitsee vastaajan jäsenvaltiossa. Helsingin käräjäoikeuteen tähän mennessä tulleet haastehakemukset ovat perustuneet juuri vastaajan kotipaikkaan. Kanne on kuitenkin mahdollista nostaa myös seuraavilla edellytyksillä: kyseessä on veloitteen täyttämisaika, asia koskee vakuutusta, kyseessä on paikka, jossa vahinko on tapahtunut tai kyseessä on kiinteän omaisuuden sijaintipaikka. Asianosaiset voivat myös sopia tuomioistuimen valinnasta. (Euroopan Unionin viral-

linen lehti 31.7.2007, 1.) Mikäli kyseessä on kuluttajasopimukseen perustuva kanne ja vastaaja on kuluttaja, tulee kanne nostaa kuluttajan kotipaikassa (Leppänen 2009).

4.2 Menettelyn vaiheet

4.2.1 Vireilletulo

Vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä kantajan tulee aluksi täyttää vähäisten vaatimusten esitäytetty vaatimuslomake, lomake A (liite 1). Haastehakemuksessa tulee täyttää kymmenen eri kohtaa, muun muassa kantajan ja vastaajan sekä mahdollisten asiainmiesten yhteystiedot, oikeusriidan luonne, kanteen määrä korkoineen, muiden kulujen määrä, asian valtion rajat ylittävä luonne sekä tuomioistuimen toimivalta. (Euroopan Unionin virallinen lehti 31.7.2007,1.) Haasteen hyväksytyt toimitustavat vaihtelevat jäsenmaittain. Helsingin kärjäoikeuteen haastehakemuksen saa toimittaa suoraan kansliaan, postitse, faksilla tai sähköpostilla. (Euroopan siviilioikeudellinen atlas 2009, 2.)

Asia tulee vireille, kun haastehakemus saapuu Helsingin kärjäoikeuteen (Oikeusministeriö 2008, 7). Hakemuksen saavuttua kärjäoikeuteen tuomari tai muu asiaan perehtynyt henkilö tarkistaa hakemuksen. Helsingin kärjäoikeudessa haasteen tarkistaa tällä hetkellä asiaan perehtynyt osastonjohtaja. Mikäli tuomari tulee siihen tulokseen, että kanne ei täytä vähäisten vaatimusten edellytyksiä, kantajalle on ilmoitettava asiasta. Mikäli kantaja ei tässä tilanteessa peruuta hakemusta, tuomioistuin käsittelee asian tavallisena riita-asiana. (Euroopa 2007,2.)

Mikäli haastehakemuksesta puuttuu oleellista tietoa tai se on epäselvä, kärjäoikeus voi pyytää kantajalta selvityksen lähettämällä tälle lomakkeen B (liite 2), joka on täydennys- ja oikaisupyynnö. Yleensä oikaisupyynnö johtuu siitä, että kantaja ei ole käyttänyt tuomioistuimen hyväksymää kieltä. Mikäli kantaja ei kärjäoikeuden pyynnöstä täydennä tai korjaa vaatimuslomaketta annetussa määräajassa tai kanne vaikuttaa selvästi perusteettomalta, se jätetään tutkimatta. (EY 861/2007.)

4.2.2 Tiedoksianto

Kun kärjäoikeus on tarkistanut, että vaatimuslomake on täytetty asianmukaisesti ja täyttää tutkivaksi ottamisen perusteet, se esitäyttää vastaajan puolesta vastauslomakkeen (liite 3) osan 1, joka on vastaajalle tarkoitettu vastauslomake. Tämä lomake annetaan tiedoksi vastaajalle, jonka lisäksi hänelle toimitetaan tiedoksiannon yhteydessä jäljennös vaatimuslomakkeesta sekä mahdollisista asiakirjalomakkeista. (EY 861/2007.) Kärjäoikeuden on toimitettava lomakkeet tiedoksiannettavaksi vastaajalle 14 päivän kuluessa asianmukaisesti

täytetyn vaatimuslomakkeen saapumisesta oikeaan tuomioistuimeen (Oikeusministeriö 2008, 10).

Vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan asetuksen mukaan tiedoksianto tapahtuu ensisijaisesti postitiedoksiantona saantitodistuksella. Mikäli postitiedoksianto ei onnistu tai ole mahdollinen, tiedoksianto toimitetaan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. (EY 861/2007.) Suomessa tiedoksianto voidaan toimittaa saantitodistuksen lisäksi, vastaanottodistuksella sekä haastemiehen kautta. Ainoa poikkeus vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan menettelyn tiedoksiannossa on se, että kuulutustiedoksianto ei ole mahdollinen. (Leppänen 2009.)

Vaikka asetuksen mukaan tiedoksiannon tulisi ensisijaisesti tapahtua saantitodistuksella, on Helsingin kärjäoikeudessa haastemiestiedoksiannon käyttäminen havaittu käytännössä postitiedoksiantoa toimivammaksi ja nopeammaksi. Tämä johtuu siitä, että, kantajan ilmoittama osoite on usein epäselvä tai vanha eikä vastaajan henkilötunnus tai syntymäaika ole tiedossa. Sen sijaan, että haaste lähetettäisiin postilla vanhaan tai epäselvään osoitteeseen, haastemies tarkistaa vastaajan tiedot ja paikallistaa vastaajan useimmiten melko nopeasti.

Helsingin kärjäoikeudessa ei ole vielä ollut yhtään vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaan menettelyyn perustuvaa haastetta, jota ei olisi saatu annettua tiedoksi haastemiehen kautta. Yleensä tiedoksianto on onnistuttu suorittamaan melko nopeasti. Suurimpana syynä tähän lienee se, että vastaajien yhteystiedot on onnistuttu löytämään melko vaivattomasti. Lisäksi jokainen vastaajista on saanut tiedoksiannon henkilökohtaisesti toimitettuna eikä si- jaistiedoksiantoa vastaajan tiedoksiannon välttelyn takia ole jouduttu antamaan.

4.2.3 Kirjallinen käsittely

Saatuaan tiedoksi haasteen, vastaajan on 30 päivän kuluessa annettava vastaus. Mikäli vastausta ei saavu, kärjäoikeus antaa asiasta yksipuolisen tuomion kuten summaarisissa riita-asioissa. Vastaus annetaan täyttämällä tiedoksiannon yhteydessä annettu vastauslomake (liite 3) ja palauttamalla se kärjäoikeuteen yhdessä mahdollisten asiakirjatodisteiden kanssa. Vastauslomakkeessa on vastaajalle ohjeet lomakkeen oikeaoppiseen täyttämiseen. Vastauslomakkeessa ilmoitetaan vastaajalle myös, että mikäli vastaaja ei vastaa kanteeseen, asiasta annetaan yksipuolinen tuomio. Lomaketta ei ole pakko käyttää vaan vastauksen voi antaa myös vapaamuotoisesti. Seuraavat tiedot vastaajan on kuitenkin vastauksessaan ilmoitettava: millä perusteella vastaaja vastustaa kannetta, haluaako vastaaja suullisen käsittelyn, vaatiiko vastaaja oikeudenkäyntikuluja korvattavaksi sekä onko vastaajalla vasta vaatimuksia. Vastavaatimukset voi ilmoittaa joko vapaamuotoisesti tai täyttämällä vaatimuslomakkeen (liite 1). (Euroopan Unionin virallinen lehti 31.7.2007, 2.) Mikäli vastavaatimus ylittää yli 2000 euroa, ei asiaa käsitellä vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan menettelyn mukaisesti, vaan asian käsittely siirtyy tavalliseksi riita-asiaksi (Europa 2007, 2).

Kuten tavallisissa summaarisissa asioissa, vastaus tulee päivätä ja allekirjoittaa (Euroopan unionin virallinen lehti 31.7.2007, 2). Vastaaaja voi perustellusta syystä anoa vastaukselle lisää määräaika. Määräajan pidennyspyyntö on tehtävä kirjallisesti, jonka jälkeen käräjäoikeus antaa pyynnöstä päätöksen. (EY 861/2007.)

Vastaanotettua vastaajan vastauksen, käräjäoikeudella on 14 päivää aikaa lähettää kantajalle lausumapyyntö sekä jäljennökset vastauksesta ja mahdollisista asiakirjatodisteista. Mikäli vastaajalla on vastavaatimuksia, kantajalta pyydetään lausuntoa myös niihin. Kantajan on vastattava lausumapyyntöön 30 päivän kuluttua tiedoksiannosta. (Oikeusministeriö 2008, 11.)

Mikäli vaatimus on muu kuin rahamääräinen vaatimus, voi vastaaja väittää, että vaatimus ylittää 2000 euroa. Tällöin on käräjäoikeuden päätettävä 30 päivän kuluessa vastauksen lähettamisestä kantajalle, kuuluuko vaatimus vähäisten vaatimusten soveltamisalaan. Tähän päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. (Oikeusministeriö 2008, 11.)

4.2.4 Menettelyn päättäminen

Kun käräjäoikeus on saanut vastaajan tai kantajan määräajassa annetut vastauksen, on sillä 30 päivää aikaa antaa tuomio tai tehdä jotain seuraavista: kehotettava asianosaista antamaan lisätietoja enintään 30 päivän sisällä, vastaanotettava todisteet tai kutsuttava asianosaiset suulliseen käsittelyyn. (EY 861/2007.)

Kun suullinen käsittely on pidetty tai käräjäoikeus on vastaanottanut kaikki tarvittavat tiedot, sen on annettava asiasta tuomio 30 päivän kuluessa tietojen vastaanottamisesta. Mikäli asianosaiset jättävät vastaamatta annetussa määräajassa, tuomioistuin antaa asiasta tuomion. (Europa 2007, 2.)

Vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan menettelyn asetuksessa ei mainita annetun tuomion tiedoksiannosta. Asetuksen mukaan tällöin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä eli tässä tapauksessa oikeudenkäymiskaarta. (Oikeusministeriö 2008, 13.) Oikeudenkäymiskaaren mukaan tuomiota ei anneta asianosaisille tiedoksi, vaan kuten tavallisissa riita-asioissa, tuomion jäljennös on saatavilla käräjäoikeuden kansliassa (1.1.1734/4). Vaikka tuomiojäljennöksen lähettäminen asianosaisille ei kuulu käräjäoikeuden tehtäviin, on käytännössä palveluperiaatteen mukaisesti jäljennökset lähetetty asianosaisille. Helsingin käräjäoikeudessa on tähän mennessä annettu vain muutamasta vähäisiin vaatimuksiin perustuvasta menettelystä tuomio, joten tuomiojäljennöksen lähettamisestä asianosaisille ei ole koitunut juurikaan lisätyötä. Lisäksi tuomiojäljennöksen lähettäminen ulkomaalaiselle kantajalle

tuottaa vähemmän lisätyötä, kuin vastaaminen vieraalla kielellä tapahtuviin asianosaisten kyselyihin.

Mikäli jompikumpi asianosaisista pyytää, antaa tuomioistuimien maksutta todistuksen tuomiosta (liite 4) täyttämällä esitäytetyn lomakkeen. (Europa 2007, 2.) Todistukseen merkitään asianosaisten tiedot, tuomion yksilöinti sekä tuomio. Todistukseen ei merkitä tuomion perusteita. (Euroopan Unionin virallinen lehti 31.7.2007, 3.) Vaikka todistusta ei tarvitsisi lähettää kantajalle, on käräjäoikeudessa käytännössä lähetetty todistus tuomiojäljennöksen mukana.

Tuomio on täytäntöönpanokelpoinen sellaisenaan, eikä sitä julisteta erikseen täytäntöönpanokelpoiseksi tuomion toimeenpanovaltiossa. Tuomion täytäntöönpano tapahtuu täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Suomessa asianosainen, saatua tuomion, voi hakea rahallista saatavaansa ulosoton kautta. (Leppänen 2009.) Tuomion täytäntöönpanon keskeytystä tai rajoittamista koskevat asiat eivät kuulu Suomessa tuomioistuimille, vaan toimivaltainen viranomainen on ulosottovirasto (Oikeusministeriö 2008, 60).

4.2.5 Suullinen käsittely ja todisteiden vastaanottaminen

Vähäisiin vaatimuksiin perustuvan menettelyn on tarkoitus olla pääsääntöisesti kirjallista. Suullisen käsittelyn pitäminen asiassa, jossa vaatimuksen rahallinen arvo on alle 2000 euroa, nostaa kulut usein kohtuuttoman suuriksi. Suullinen käsittely tulee kuitenkin pitää, mikäli jompikumpi tai molemmat asianosaiset sitä haluavat. Käräjäoikeus voi kuitenkin katsoa, että suullisen käsittelyn pitäminen on tarpeetonta asian ratkaisemiseksi ja voi hylätä asianosaisten pyynnön. Käräjäoikeus voi myös itse päättää suullisen käsittelyn aloittamisesta. (Oikeusministeriö 2008, 55.)

Suullisesta käsittelystä on ilmoitettava asianosaisille. Käsittely on pidettävä 30 päivän kuluessa kutsusta. (EY 861/2007.) Koska kyseessä on rajat ylittävä asia ja ainakin yksi asianosaisista on toisesta jäsenvaltiosta, olisi kaikkien asianosaisten saaminen samaan aikaan suulliseen istuntoon työlästä sekä suhteettoman kallista. Tämän vuoksi vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä on oikeudenkäymiskaarta laajemmat mahdollisuudet toteuttaa käsittely käyttäen hyväksi videoneuvottelua tai muuta viestintäteknikkaa riippuen tuomioistuimen resursseista. (Oikeusministeriö 2008, 55.)

Käräjäoikeus päättää todisteiden vastaanottamistavoista ja tarvittavan todistelun laajuudesta. Oikeus voi hyväksyä todisteiden esittämisen kirjallisina lausumina, videolausumina tai lausuman antamisen muuta viestintäteknikkaa käyttäen. Oikeudenkäymiskaaren mukaan tuomioistuimien ei saa käyttää todisteena yksityisluontoista kertomusta, jonka joku on alkavan oikeudenkäynnin varalta kirjallisesti antanut. Vähäisiin vaatimuksiin perustuvassa menettelyssä kertomus voidaan kuitenkin antaa kirjallisena, mikäli käräjäoikeus sen erityisestä syys-

tä sallii. Kuten oikeudenkäymiskaassa, myös vähäisiin vaatimuksiin perustuvassa menettelyssä, on todistajaa tai muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä mahdollista kuulla käyttäen videoneuvottelua tai muuta teknistä tiedonvälitystapaa, edellytyksenä kuitenkin, että istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. (Oikeusministeriö 2008, 14-15.) Asetuksen mukaan kärjäoikeuden on käytettävä todisteiden vastaanottamistapaa, joka on mahdollisimman yksinkertainen ja edullinen (EY 861/2007).

4.2.6 Asian siirtäminen käsiteltäväksi riita-asiana

Mikäli kärjäoikeus katsoo, että vähäisiin vaatimuksiin perustuva vaatimus tai vastavaatimus ei kuulu asetuksen soveltamisalaan, kärjäoikeus ilmoittaa asiasta kantajalle. Mikäli kantaja ei tässä tilanteessa peruuta hakemusta, tuomioistuin käsittelee asian tavallisena riita-asiana. (Europa 2007, 2.) Siirrosta oikeudenkäymiskaaren mukaiseen käsittelyyn tulisi ilmoittaa molemmille asianosaisille. Ilmoituksessa on kerrottava asianosaisille jatketaanko asian valmistelua vai siirrytäänkö suoraan pääkäsitteeseen. Kun vähäisiin vaatimuksiin perustuva menettely siirtyy käsiteltäväksi tavallisena riita-asiana, asian katsotaan tulleen vireille alkuperäisen vaatimuslomakkeen saapuessa kärjäoikeuteen. (Oikeusministeriö 2008, 57.)

Kun vähäisiin vaatimuksiin perustuva asia siirtyy käsiteltäväksi normaalina riita-asiana, tulevat oikeudenkäymiskaaren mukaiset säännökset sovellettavaksi (Leppänen 2009). Tällöin myös oikeuspaikkasäännökset tulevat sovellettavaksi, eikä Helsinki ole enää automaattisesti toimivaltainen tuomioistuin. Tapauksessa, jossa Helsinki ei ole kummankaan asianosaisen kotipaikka tai ei ole muulla tavalla katsottava toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi, voi vastaaja esittää tuomioistuimen toimivaltaa koskevan oikeudenkäyntiväitteen, jolloin kanne on jätettävä tutkimatta. Kanne on myös jätettävä tutkimatta, mikäli kyseisessä tilanteessa vastaaja ei vastaa kanteeseen. Ainoastaan siinä tapauksessa, että vastaaja vastaa kanteeseen, eikä esitä tuomioistuimen toimivallasta oikeudenkäyntiväitettä, voi asian käsittely jatkua Helsingin kärjäoikeudessa oikeudenkäymiskaaren mukana. (Oikeusministeriö 2008, 57.)

4.2.7 Muutoksenhaku

Mikäli vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaan menettelyyn perustuvassa asiassa annetaan yksipuolinen tuomio, voi vastaaja hakea asiaan takaisinsaantia oikeudenkäymiskaaren mukaisesti. (Leppänen 2009). Takaisinsaantia on haettava tuomion antaneelta tuomioistuimelta, eli tässä tapauksessa Helsingin kärjäoikeudelta. (1.1.1734/4.)

Asetuksessa vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä ei mainita määräaikaa, jonka kuluessa vastaajan on haettava takaisinsaantia. Asetuksessa ilmoitetaan vain, että vastaajan on haettava takaisinsaantia viipymättä. Tällöin voi tuomari soveltaa harkinnan mu-

kaan oikeudenkäymiskaarta, jonka mukaan takaisinsantia on haettava 30 päivän kuluessa siitä, kun vastaaja on saanut todistettavasti tiedon tuomiosta. (Leppänen 2009.)

Vastaaja voi pyytää tuomion uudelleen tutkimista seuraavissa tapauksissa: vastaaja ei ole voinut vastustaa vaatimusta ylivoimaisen esteen tai vastaajasta riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, vaatimuslomake tai kutsu saapua suulliseen käsittelyyn on annettu vastaajalle tiedoksi ilman, että tiedoksiantoon kuuluu henkilökohtaista vastaanotto-todistusta tai vastaajasta riippumattomista syistä tiedoksiantoa ei ole suoritettu riittävän ajoissa, jotta vastaaja olisi ehtinyt valmistautua vastaamaan asiassa. Käräjäoikeus päättää tapauskohtaisesti, mikä on riittävä aika, joka vastaajalle on annettava valmistautumiseen. (EY 861/2007.)

Mikäli käräjäoikeus hylkää uudelleen tutkimispyynnön, tuomio jää pysyväksi. Mikäli käräjäoikeus puolestaan päättää, että uudelleen tutkimiseen on riittävät perustelut, annettu tuomio mitätön. (EY 861/2007.)

Käräjäoikeuden antamaan tuomioon voi hakea muutosta kuten oikeudenkäymiskaareissa säädetään, eli käräjäoikeuden tuomiosta valitetaan hovioikeuteen ja hovioikeuden tuomiosta korkeimpaan oikeuteen. Lisäksi lainvoimaisiin tuomioihin voi hakea oikeudenkäymiskaaren mukaista ylimääräistä muutoksenhakua. (Oikeusministeriö 2008, 59.) Ylimääräinen muutoksenhaku käsittää tuomiovirhekantelun, tuomion purun sekä menetetyn määräajan palauttamisen (1.1.1734/4).

4.3 Toimivalta ristiriitaisia tuomioita koskevassa asiassa

Kuten aikaisemmin on mainittu, tuomion täytäntöönpanoa haetaan ulosottoviranomaiselta. Mikäli henkilö jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, esittää väitteen, että tuomio on ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa aikaisemmin annetun tuomion kanssa, asia on tutkittava Helsingin käräjäoikeudessa. (Oikeusministeriö 2008, 24.)

Täytäntöönpano on evättävä, mikäli annettu tuomio on ristiriidassa aikaisemmin toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion kanssa ja aikaisemmin käsitelty asia on koskenut samaa asiaa samojen asianosaisten välillä. Aikaisemman tuomion on oltava annettu täytäntöönpaneavassa jäsenvaltiossa tai sen on täytettävä ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiselle, ja tähän ristiriitaan ei ole vedottu eikä siihen ole voitu vedota määräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinmenettelyssä. (EY 861/2007.)

4.4 Kielet

Vähäisiin vaatimuksiin perustuvan menettelyn kaikki asiakirjat kuten vaatimuslomake, vas-

taus, vastavaatimus ja mahdollinen kuvaus asiakirjatodisteista on toimitettava jäsenvaltion käyttämällä kielellä. (EY 861/2007.) Suomen viralliset kielet ovat suomi ja ruotsi (Leppänen 2009).

Jos kärjäoikeus vastaanottaa jonkun muun kuin yllä mainittujen esimerkkien mukaisen lisäasiakirjan jollain muulla kuin oikeudenkäyntikielellä, asiakirjasta voi vaatia käännöksen vain, mikäli käännös on tarpeen asian ratkaisemiseksi (Oikeusministeriö 2008, 12).

Asianosainen voi kieltäytyä vastaanottamatta asiakirjaa, mikäli sitä ei ole laadittu kielellä jota vastaanottaja ymmärtää tai kielellä joka ei ole jäsenvaltion virallinen kieli. Vastaanottamisesta voi kieltäytyä tiedoksiannon yhteydessä tai palauttamalla asiakirja viikon kuluessa. Asianosaisen kieltäytyessä, kärjäoikeus ilmoittaa toiselle osapuolelle, että asiakirjasta on toimitettava käännös. (Europa 2007, 2.) Käännöstä voidaan pyytää sekä kantajalta että vastaajalta, riippuen siitä, kumpi lisäasiakirjan on toimittanut. Joissakin tapauksissa oikeusturvan toteutuminen voi vaatia, että asiakirja käännetetään tuomioistuimen toimesta tai asianosainen ohjataan oikeusavun piiriin, jolloin käännöksen saa tehdä valtion varoilla. (Leppänen 2009.)

4.5 Oikeudenkäyntikulut, asianosaisten edustaminen ja oikeusapu

Hävinyt osapuoli vastaa oikeudenkäynnistä syntyneistä kuluista. Kuluja tulee kuitenkin kohtuullistaa eikä kärjäoikeus määrää voittaneelle asianosaiselle korvausta kuluista, jotka ovat tarpeettomia tai suhteettomia vaatimuksen määrään nähden. (EY 861/2007.)

Kärjäoikeuden veloittama oikeudenkäyntimaksu määräytyy samalla tavoin kuin oikeudenkäymiskaaren mukaisessa riita-asiassa. Maksun suuruus riippuu käsittelyn päättymishetkestä ja oikeudenkäyntimaksu on vähintään 79 euroa. (29.12.2005/1282.)

Asiamiehen käyttäminen ei ole pakollista. Esitetyt lomakkeiden tarkoituksena on helpottaa asian käsittelyä maallikoille ja tuomioistuin antaa tarvittaessa tietoa menettelystä ja lomakkeiden täytöstä. Tuomioistuin ei anna kuitenkaan oikeudellista neuvontaa vaan tällöin asianosaisen on käännyttävä oikeusavun puoleen. Se, onko asianosainen oikeutettu oikeusapuun, ratkaistaan oikeusaputoimistossa tapauskohtaisesti ja siihen vaikuttaa asian luonne ja asianosaisen taloudellinen tilanne. (Leppänen 2009.)

5 ASETUS EUROOPPALAISESTA MAKSAMISMÄÄRÄYSMENETTELYSTÄ

5.1 Asetuksen soveltaminen

Asetusta eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä sovelletaan riitauttamattomiin rahamääräisiin vaatimuksiin. Toisin kuin vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaa asetusta, menettelyä sovelletaan siis ainoastaan rahamääräisiin saataviin ja vain silloin kun, vastaaja ei vastusta kannetta. (Oikeusministeriö 2008, 29.) Asetusta on sovellettu kaikkiin jäsenvaltioihin 12.12.2008 alkaen, lukuun ottamatta Tanskaa (EY 1896/2006).

Kuten vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaa asetusta, myös maksamismääräysmenettelyä sovelletaan vain valtion rajat ylittäviin asioihin, eli vähintään yhdellä asianosaisella tulee olla kotipaikka toisessa jäsenvaltiossa, jossa tuomioistuin sijaitsee. (Oikeusministeriö 2008, 30.) Asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin. Menettelyä ei sovelleta seuraaviin asioihin: tulli-, vero- tai hallinto-oikeudellisiin asioihin, valtion vastuuseen teoista tai laiminlyönneistä julkista valtaa tehdessä, aviovarallisuussuhteisiin, sosiaaliturvaan, akordiin, konkurssiin sekä sopimukseen perustumattomat vaatimukset elleivät asianosaiset ole sopineet niistä tai velka on myönnetty oikeaksi. (Europa 2007, 3.)

Kuten aikaisemmin on mainittu, eurooppalaista maksamismääräystä sovelletaan rahamääräisiin saataviin. Saatavien tulee olla erääntyneitä siihen mennessä, kun maksamismääräystä koskeva hakemus tehdään. Vaatimukselle ei ole asetettu rahallista ylärajaa. (Oikeusministeriö 2008, 31.)

Tuomioistuimen toimivalta perustuu useimmiten vastaajan tai jonkin vastaajan kotipaikkaan. Tuomioistuin on myös toimivaltainen muun muassa silloin, kun kyseessä on velvoitteen täyttämisaika, paikka jossa vahinko on tapahtunut, paikka jossa työntekijä tekee työtään, työntekijän palkanneen yrityksen sijaintipaikka, kiinteän omaisuuden sijaintipaikka, trustin kotipaikka, elatusapuun oikeutetun kotipaikka tai vakuutukseen liittyvissä asioissa vakuutuksenhaltijan, vakuutetun tai vakuutuksen edunsaajan kotipaikka. Jos hakemus koskee kuluttajasopimusta ja vastaajana on kuluttaja, hakemus on tehtävä sen jäsenvaltion toimivaltaisessa tuomioistuimessa, jossa kuluttajalla on kotipaikka. Kuten vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä, asianosaiset voivat myös sopia tuomioistuimesta. (Euroopan unionin virallinen lehti 31.7.2007, 4.)

5.2 Menettelyn vaiheet

5.2.1 Vireilletulo

Eurooppalaista maksamismääräystä koskeva hakemus on tehtävä täyttämällä esitäytetty hakemus (liite 5). Lomakkeen tiedot ilmoitetaan useimmissa kohdissa koodinumeroin, mikä helpottaa kantajan työtä, kun kantajan ei tarvitse itse kääntää tietoja tuomioistuimen kielelle. (Oikeusministeriö 2008, 32.) Aluksi hakemuksessa tulee ilmoittaa asianosaisten ja heidän mahdollisten edustajien sekä tuomioistuimen yhteystiedot. Tämän jälkeen tulee täyttää

vaatimuksen määrä mukaan lukien vaadittu pääoma, sen mahdollinen korko ja kulut. Mikäli kantaja vaatii korkoa, mutta ei ilmoita korkokantaa käräjäoikeus lisää ilman erillistä pyyntöä korkolain mukaisen viitekoron. Perustietojen lisäksi hakemuksessa on ilmoitettava muun muassa vaatimuksen perusteet, kuvaus perusteiden sisällöstä, tuomioistuimen toimivallan peruste sekä asian valtion rajat ylittävä luonne. Kantaja voi myös ilmoittaa erillisellä asiakirjalla pankkitietonsa ja tavan, jolla haluaa maksaa oikeudenkäyntimaksun käräjäoikeudelle. (Euroopan unionin virallinen lehti 31.7.2007, 4.)

Kantajan on hakemuslomakkeessa vannottava annettujen tietojen olevan hänen parhaan tietonsa ja ymmärryksensä mukaan oikeat ja ilmoitettava, että hän on tietoinen siitä, että tahallinen tietojen antaminen saattaa johtaa jäsenvaltion lainsäädännön mukaisiin seurauksiin. Kantaja voi myös merkitä erilliseen lomakkeeseen jo käsittelyn tässä vaiheessa, haluuko hän asian siirrettävän käsiteltäväksi tavallisena riita-asiana, mikäli vastaaja vastustaa vaatimusta. Tästä ei anneta vastaajalla tietoa. Asian ilmoittaminen käsittelyn tässä vaiheessa ei ole kuitenkaan pakollista vaan kantaja voi ilmoittaa kantansa asiaan myöhemminkin. (Oikeusministeriö 2008, 32-33.)

Hakemus voidaan lähettää Helsingin käräjäoikeudelle postitse paperimuodossa, faksilla tai sähköpostitse (Leppänen 2009). Asia tulee vireille kun hakemus saapuu Helsingin käräjäoikeuden kansliaan, jonka jälkeen tuomari tai muu asiaan perehtynyt henkilö tarkistaa hakemuksen. Tällä hetkellä hakemukset tarkistaa Helsingin käräjäoikeudessa osastonjohtaja yhdessä sihteerin kanssa. Tarkistettaessa hakemusta on tärkeää kiinnittää etenkin huomiota siihen, täyttyykö asetuksen soveltamisala, onko asia valtion rajat ylittävä, onko tuomioistuimissa toimivaltainen, onko saatava eräännytynyt sekä onko hakemus asianmukaisesti täytetty. (Oikeusministeriö 2008, 34.)

Mikäli hakemuksesta puuttuu tietoja tai se on epäselvä, lähettää käräjäoikeus kantajalle kirjallisen pyynnön täydentää tai oikaista hakemusta annetussa määräajassa käyttäen esitetyttä lomaketta (liite 6). Tämä tulee kyseeseen esimerkiksi silloin, kun käytetty kieli on väärä tai kantaja ei ole maininnut, vaatiiko hän oikeudenkäyntikuluja. Käräjäoikeus voi myös itse ehdottaa kantajalle, kuinka hakemusta tulisi muuttaa lähettämällä hänelle esitetyn ehdotuksen (liite 7), jonka kantaja joko hylkää tai hyväksyy palauttamalla lomakkeen annetun määräajassa. Mikäli kantaja hyväksyy ehdotuksen, käräjäoikeus antaa maksamismääräyksen tämän perusteella. Mikäli kantaja ei hyväksy ehdotusta tai ei vastaa ehdotukseen annetun määräajan sisällä, käräjäoikeus hylkää eurooppalaisen maksamismääräyksen. (Europa 2007, 3.) Vaikka eurooppalaisessa maksamismääräyksessä on tarjolla esitetyt lomakkeet, joilla kantajalta voidaan pyytää täydennystä tai muutosta, on Helsingin käräjäoikeudessa pyydetty käytännössä täydennystä useimmiten sähköpostitse. Useimmissa tapauksissa täydennys koskee vaadittuja korkoja, oikeudenkäyntikuluja tai käytettyä kieltä.

Eurooppalaiseen maksamismääräykseen perustuva hakemus voidaan hylätä täydennys- ja oikaisuopyynnön laiminlyönnin lisäksi, silloin kun hakemus ei täytä maksamismääräyksen vaadittuja edellytyksiä, hakemus ei ole perusteltu tai se on muulla tavalla selkeästi perusteton (Europa 2007, 3). Hakemuksen hylkäämisestä ilmoitetaan kantajalle täyttämällä siihen tarkoitettu lomake (liite 8). Lomakkeessa on ilmoitettava hylkäämisen perusteet. Hylkäämispäätökseen ei saa hakea muutosta, mutta kantaja voi lähettää uuden maksamismääräykseen perustuvan hakemuksen tai käyttää jotain muuta kansallisen lainsäädännön mukaista menettelyä. (EY 1896/2006.)

5.2.2 Tiedoksianto

Kun tuomioistuin on todennut hakemuksen eurooppalaisessa maksamismääräyksessä asianmukaisesti tehdyksi, se antaa asiasta eurooppalaisen maksamismääräyksen (liite 9). Maksamismääräys tulee antaa 30 päivän kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut käräjäoikeuteen. Määräaikaan ei sisälly kuitenkaan aika, jonka kantaja on käyttänyt täydentääkseen tai muuttaakseen hakemusta. (Europa 2007, 3.)

Maksamismääräyksessä tulee käydä ilmi kantajan ja vastaajan yhteystiedot sekä tuomittava määrä kuluineen. Lomakkeen lopussa on vastaajalle ohjeet, kuinka asiassa tulee menetellä. (Euroopan unionin virallinen lehti 31.7.2007, 5.) Maksamismääräys poikkeaa vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä siten, että asiasta tehdään päätös ennen tiedoksiantoa vastaajalle, jonka jälkeen vastaajalla on oikeus vastustaa annettua päätöstä.

Maksamismääräyksen lisäksi vastaajalle annetaan kopio hakemuslomakkeesta, kopiot mahdollisista asiakirjatodisteista sekä esitetytty vastustamislomake. Helsingin käräjäoikeuteen saapuneet maksamismääräystä koskevat hakemukset ovat useimmiten saapuneet ruotsiksi, koska suurin osa kantajista on Ruotsista. Useimmat vastaajista ovat puolestaan suomenkielisiä, eivätkä näin ollen ymmärrä hakemusta, jossa on perusteltu tarkemmin saatavan sisältö. Tämän vuoksi käräjäoikeus on liittänyt vastaajalle myös suomenkielisen käännöksen hakemuksesta. (Oikeusministeriö 2008, 35.)

Maksamismääräyksessä on ilmoitettava vastaajalle, että määräys on annettu ainoastaan kantajan antamien tietojen perusteella, eikä tuomioistuin ole tarkistanut annettujen tietojen todenperäisyyttä. Samalla vastaajalle ilmoitetaan, että mikäli hän ei vastusta määräystä, määräyksestä tulee täytäntöönpanokelpoinen tai mikäli hän vastustaa määräystä, asia siirtyy käsiteltäväksi oikeudenkäymiskaaren mukaiseksi riita-asiaksi. (Oikeusministeriö 2008, 36.) Vastaajalle kerrotaan myös mahdollisuudesta maksaa saatava kantajalle (EY 1896/2006).

Samoin kuin vähäisten vaatimuksen asiakirjojen tiedoksianto, tiedoksianto maksamismääräyksessä toimitetaan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun säännösten mukaisesti. Tiedoksianto voidaan toimittaa vastaajalle todisteellisesti vastaanottotodistuksella, saantitodistuksella tai haastemiehen kautta. Kuulutustiedoksianto ei ole mahdollinen. (Leppänen 2009.) Kuten vähäisissä vaatimuksissa, nopeuttaakseen asian käsittelyä käytetään tiedoksiantotapana yleensä haastemiestiedoksiantoa. Mikäli vastaajalla on jo tässä vaiheessa tiedossa asiamies, voidaan tiedoksianto toimittaa myös vastaajan edustajalle (EY 1896/2006).

5.2.3 Kirjallinen käsittely

Saatuun todisteellisesti haasteen tiedoksi, on vastaajalla 30 päivää aikaa vastata kanteeseen. Vastaaja voi lähettää joko vapaamuotoisen vastauksen tai täyttää käräjäoikeuden esitetyt vastustamislomakkeen (liite 10). Toisin kuin vähäisiin vaatimuksiin perustuvassa menettelyssä, vastaajan ei tarvitse perustella vastustamista millään tavoin, vaan riittää, että ilmoittaa riittävansa saatavan. Vastustamisilmoitus tulee palauttaa käräjäoikeuteen päivättynä ja allekirjoitettuna joko postitse, faksilla, sähköpostitse tai tuomalla henkilökohtaisesti (EY 1896/2006.)

5.2.4 Menettelyn päättäminen

Mikäli vastaaja ei vastaa kanteeseen 30 päivän kuluessa tiedoksiannosta, käräjäoikeuden vastaajalle antama maksamismääräys katsotaan täytäntöönpanokelpoiseksi (EY 1896/2006). Maksamismääräys lähetetään molemmille asianosaisille, jonka lisäksi kantajalle lähetetään täytetty ilmoitus täytäntöönpanokelpoisuudesta (liite 11) joko suomeksi tai ruotsiksi (Leppänen 2009). Ilmoituksessa mainitaan asianosaisten yhteystiedot, päivä jolloin maksamismääräys on annettu ja tieto siitä, että maksamismääräys on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen kaikissa EU:n jäsenvaltioissa lukuun ottamatta Tanskaa (Euroopan Unionin virallinen lehti 31.7.2007, 6).

Asian päätyttyä kantajalta veloitetaan oikeudenkäyntimaksu. Mikäli kantaja ei ole haastehakemuksessa ilmoittanut tapaa jolla haluaa suorittaa maksun, on Helsingin käräjäoikeudessa lähetetty kantajalle lasku, kuten summaarisissa riita-asioissa.

Eurooppalainen maksamismääräys on täytäntöönpanokelpoinen sellaisenaan. Suomessa maksamismääräykseen haetaan täytäntöönpanoa suoraan ulosottomieheltä ulosottokaaren mukaisesti. (Leppänen 2009.)

5.2.5 Asian siirtäminen käsiteltäväksi riita-asiana

Mikäli eurooppalaisessa maksamismääräyksessä saapuu vastine Helsingin kärjäoikeuteen vastauksen määräajassa, asia siirtyy käsiteltäväksi oikeudenkäymiskaaren mukaisena riita-asiana. Tämän edellytyksenä on kuitenkin se, että kantaja antaa asian jatkokäsittelylle suostumuksensa. Mikäli kantaja ei ole ilmoittanut haastehakemuksessa tai muuten asian käsittelyn yhteydessä, haluaako hän jatkaa asian käsittelyä, tulee kärjäoikeuden selvittää asia vastaajan vastauksen saavuttua. Jos kantaja ilmoittaa, että asian käsittelyä ei jatketa ja haaste perutaan, asia jätetään sillensä edellyttäen, että vastaajalla ei ole asiassa vaatimuksia. (EY 1896/2006.)

Kärjäoikeuden ei tarvitse tehdä asian käsittelyn jatkumisena riita-asiana erillistä päätöstä, vaan asian käsittely jatkuu automaattisesti. Molemmille osapuolille on kuitenkin ilmoitettava muutoksesta. Koska valmiiksi esitetyttä lomaketta ei ole tarjolla, ilmoitus voidaan tehdä vapaamuotoisesti. (Oikeusministeriö 2008, 65.)

Samoin kuin vähäisissä vaatimuksissa, maksamismääräyshakemuksen siirryttyä käsiteltäväksi riita-asiana, katsotaan riita-asian vireilletulopäiväksi sama kuin maksamismääräyksen vireilletuloaika. Maksamismääräyksessä tehty haastehakemus on katsottava oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 1 §:n mukaiseksi haastehakemukseksi. Useimmiten kantajalta tulee kuitenkin pyytää haastehakemuksen täydennys, jonka jälkeen asia annetaan uudestaan vastaajalle tiedoksi. Mikäli vastaaja ei saatuaan haastehakemuksen tiedoksi vastaa kanteeseen määräajassa, kärjäoikeus antaa asiasta yksipuolisen tuomion. (Oikeusministeriö 2008, 65.)

Mikäli eurooppalainen maksamismääräys riitautuu, tulee myös oikeudenkäymiskaaren mukaiset oikeustoimipaikkasäännökset voimaan (Leppänen 2009). Poikkeuksena asianosaiset voivat sopia, että asia käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa, mutta kärjäoikeudella ei ole velvollisuutta ehdottaa sitä asianosaisille.

Toisin kuin oikeudenkäymiskaaren mukaisissa riita-asioissa, mikäli Helsingin kärjäoikeus ei ole toimivaltainen tuomioistuimien eurooppalaisessa maksamismääräyksessä, asiaa ei jätetä tutkimatta, vaan se siirretään kantajan suostumuksella toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi (Leppänen 2009). Tällöin asiasta tehdään Helsingin kärjäoikeudessa siirtopäätös ja asia lähetetään toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jolloin asian käsittely Helsingissä päättyy.

Olen tehnyt lähetteen (liite 12), joka liitetään täytettynä toimivaltaisen tuomioistuimelle lähetettävien asiakirjojen mukaan. Lähetteessä kerrotaan asiat, jotka toimivaltaisen tuomioistuimen tulee tietää kuten oikeudenkäyntimaksu ja vireilletulopäivä. Lähetteen tietojen lisäksi ei vastaanottavan tuomioistuimen tarvitse juurikaan tietää muuta eurooppalaisesta maksamismääräyksestä, sillä kuten jo aikaisemmin on mainittu, asian käsittely jatkuu oikeudenkäymiskaaren mukaisena riita-asiana.

Kuten tavallisessa riita-asiassa, kantaja voi halutessaan peruuttaa kanteen käsittelyn aikana, jolloin mikäli vastaajalla ei ole asiassa vaatimuksia, asia jää sillensä. Mikäli vastaaja on jo vastannut kanteeseen ennen kanteen peruutusta, ei asiaa voi ratkaista yksipuolisella tuomiolla, vaan asiasta on tehtävä päätös. (Oikeusministeriö 2008, 65.)

5.2.6 Muutoksenhaku

Eurooppalaisessa maksamismääräyksessä annettuun yksipuoliseen tuomioon voi vastaaja hakea asian uudelleen tutkimista tuomion antaneelta tuomioistuimelta. Uudelleen tutkiminen korvaa takaisinsaannin. Asetuksessa mainitaan, että uudelleen tutkimista on haettava viipymättä, mutta tarkkaa määräaika ei ole annettu. Tällöin sovelletaan tuomarin harkinnan mukaan oikeudenkäymiskaaren 30 päivän määräaika tuomion tiedoksiannosta. (Leppänen 2009.)

Vastaaja voi pyytää tuomion uudelleen tutkimista seuraavissa tapauksissa: vastaaja ei ole voinut vastustaa vaatimusta ylivoimaiseen esteen tai vastaajasta riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, vaatimuslomake tai kutsu saapua suulliseen käsittelyyn on annettu vastaajalle tiedoksi ilman, että tiedoksiantoon kuuluu henkilökohtaista vastaanottotodistusta tai vastaajasta riippumattomista syistä tiedoksiantoa ei suoritettu riittävän ajoissa, jotta vastaaja olisi ehtinyt valmistautua vastaamaan asiassa. Lisäksi vastaajalla on vastauksen määräajan päätyttyä oikeus pyytää uudelleentutkimista, jos maksamismääräys on annettu selvästi virheellisin perustein tai muiden poikkeuksellisten olosuhteiden takia. (EY 1896/2006.) Tällainen tilanne voi olla kyseessä, silloin kun maksamismääräys perustuu hakemuslomakkeessa ilmoitettuihin väärin tietoihin. Uudelleen tutkimisen lisäksi vastaaja voi hakea tuomioon muutosta oikeudenkäymiskaaren mukaisella ylimääräisellä muutoksenhauksella, joita ovat tuomiovirhekantelu sekä tuomion purku. Lisäksi oikeudenkäymiskaarissa on erillinen säännös menetetyn määräajan palauttamisesta. (Euroopan siviilioikeudellinen atlas 2009, 1.)

Mikäli käräjäoikeus katsoo, että uudelleen tutkimiseen on riittävät perustelut, annettu tuomio on mitätön. (EY 1896/2006.) Tällöin mikäli kantaja haluaa saada haasteen uuteen käsittelyyn, on hänen aloitettava koko velkomisprosessi uudestaan. Jos käräjäoikeus puolestaan hylkää uudelleentutkimispyynnön, tuomio jää pysyväksi. (Oikeusministeriö 2008, 40.)

Uudelleentutkimuksen aikana voi täytäntöönpaneva tuomioistuin vastaajan pyynnöstä rajoittaa täytäntöönpanoa turvaamistoimin sekä asettaa täytäntöönpanon edellytykseksi vakuuden asettamisen. Poikkeustilanteissa voi tuomioistuin myös keskeyttää täytäntöönpanon. (EY 1896/2006.)

Asetuksessa maksamismääräyksestä ei mainita uudelleen tutkinnan lisäksi muita muutoksenhakukeinoja. Tällöin sovelletaan oikeudenkäymiskaarta. Yksipuoliseen tuomioon voi siis vähäisten vaatimusten tavoin hakea takaisinsaantia 30 päivän kuluessa tuomion tiedoksisaannista. Käräjäoikeuden tuomiosta valitetaan hovioikeuteen ja hovioikeuden tuomiosta korkeimpaan oikeuteen. Lisäksi lainvoimaisiin tuomioihin voi hakea oikeudenkäymiskaaren mukaista ylimääräistä muutoksenhakua. Ylimääräinen muutoksenhaku käsittää tuomiovirhekantelun, tuomion purun sekä menetetyt määräajan palauttamisen (1.1.1734/4).

5.3 Toimivalta ristiriitaisia tuomioita koskevassa asiassa

Mikäli henkilö jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, esittää väitteen, että tuomio on ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa aikaisemmin annetun tuomion kanssa, asia on tutkittava Helsingin käräjäoikeudessa (Oikeusministeriö 2008, 43).

Täytäntöönpano on evättävä, mikäli annettu tuomio on ristiriidassa aikaisemmin toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion kanssa ja aikaisemmin käsitelty asia on koskenut samaa asiaa samojen asianosaisten välillä. Aikaisemman tuomion on oltava annettu täytäntöönpaneavassa jäsenvaltiossa tai sen on täytettävä ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiselle, ja tähän ristiriitaan ei ole vedottu eikä siihen ole voitu vedota määräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuinmenettelyssä. Lisäksi, mikäli vastaaja on maksanut kantajalle tuomitun määrän joko osittain tai kokonaan, on täytäntöönpano evättävä vastaajan pyynnöstä joko kokonaan tai osittain. (EY 1896/2006.)

5.4 Hyväksytyt kielet ja oikeudenkäyntikulut

Asetuksessa eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä ei mainita oikeudenkäyntikieltä. Tällöin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä ja käytetään Suomen tuomioistuimissa hyväksytyjä kieliä suomea ja ruotsia. (Leppänen 2009.) Käytännössä Helsingin käräjäoikeudessa ei olla tähän mennessä asiakirjoista juurikaan käännöksiä pyydetty, ellei toinen osapuoli sitä ole vaatinut.

Maksamismääräyksen oikeudenkäyntimaksu määräytyy samalla tavalla kuin summaarisissa riita-asioissa, eli vuoden 2009 alusta alkaen oikeudenkäyntikulu on ollut 79 euroa. Mikäli asia riitaantuu ja siirtyy käsiteltäväksi tavallisena riita-asiana toiseen tuomioistuimeen, toimivaltainen tuomioistuin ei veloita oikeudenkäyntimaksua uudelleen. (Eduskunta 2008.)

Asian siirtyessä oikeudenkäymiskaaren mukaiseksi riita-asiaksi hävinnyt osapuoli vastaa pääsäännöllisesti oikeudenkäynnistä syntyneistä kuluista. Käräjäoikeus voi kuitenkin kohtuullistaa kuluja tai määrätä molemmat osapuolet vastaamaan omista kuluista oikeudenkäymiskaaren mukaisesti. (1.1.1734/4.) Kulut eivät kuitenkaan saa olla kohtuuttomat eivätkä saa

olla suuremmat kuin ne oikeudenkäyntimaksut, jotka aiheutuvat tavanomaisen riita-asian käsittelystä, joka ei alkanut eurooppalaisena maksamismääräysmenettelynä (EY 1896/2006).

5.5 Asianosaisten edustaminen ja oikeusapu

Samoin kuin vähäisissä vaatimuksissa asiamiehen käyttö ei ole pakollista kantajalle tämän hakiessa maksamismääräystä eikä vastaajalle tämän vastustaessa maksamismääräystä. Toisin kuin vähäisissä vaatimuksissa, säännös ei kuitenkaan koske esimerkiksi maksamismääräyksen uudelleen tutkimista. Asetus on oikeudellisesta edustamisesta tulkinnanvarainen, jolloin epäselvissä tilanteissa tulevat oikeudenkäymiskaaren säännökset sovellettaviksi niiltä osin, kuin asetuksessa ei ole muuta määrätty. Oikeudenkäymiskaaren mukaan oikeudenkäyntiasiamiehen käyttö ei ole pakollista. (Oikeusministeriö 2008, 47.)

Vaikka asiamiehen käyttö ei ole pakollista, käytännössä on suurimmassa osassa maksamismääräysmenettelytapauksissa kantajalla ollut asiamies ja myös vastaaja on asiamiehen palannut, mikäli on riitauttanut asian. Vaikka maksamismääräysmenettelystä on pyritty tekemään mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä, jotta yksityiset henkilöt ja yritykset voisivat hakea helposti ulkomailla olevia saataviaan, on menettely useimmille kuitenkin käsityksenä melko vieras, jonka vuoksi turvaudutaan helposti asiamieheen.

Oikeusavusta ei ole mainittu asetuksessa eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä. Tällöin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä. Oikeusapua myönnetään tapauskohtaisesti riippuen vastaajan tuloista ja asian luonteesta (Oikeuslaitos 2009). Tähän mennessä maksamismääräysmenettelyssä on vastaajalla ollut muutamissa tapauksissa oikeusaputoimiston myöntämä avustaja.

6 KÄRÄJÄOIKEUDEN TYÖVÄLINEET JA APUKEINOT

6.1 Tekniset työvälineet

Tuomas ja Tuomas Notes

Suomen käräjäoikeuksissa käytössä oleva riita-asioiden käsittelyyn tarkoitettu asiankäsittely ohjelmisto on Tuomas joka on kytketty riita-asioiden tekstinkäsittelyohjelmaan Tuomas Notesiin. Nämä ohjelmat muodostavat pohjan myös vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan menettelyn ja eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käsittelyssä. Hakemuksen saavuttua käräjäoikeuteen, se kirjataan järjestelmään. Tuomas-järjestelmään tehdään merkintä jokaisesta käsittelyn vaiheesta. Tuomioasiakirja ja mahdolliset lausumapyynnöt ja muut täytetään ja tulostetaan Tuomas Notesin avulla. Tuomas Notesissa on asiakirjapohjat sekä suomen että ruotsin kielellä.

Siviilioikeudellinen Atlas

Euroopan komissio pitää Internetissä yllä siviilioikeudellista atlasia, jonka sivustosta sekä tuomioistuin että asianosaiset saavat tietoa vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta sekä eurooppalaiseen maksamismääräykseen sovellettavasta menettelystä. Sivustosta saa tietoa muun muassa jäsenmaiden toimivaltaista tuomioistumista, hyväksytyistä kielistä, viestintävälineistä ja muutoksenhausta.

Lomakkeet

Nopeuttaakseen ja helpottaakseen asian käsittelyä Euroopan komissio on kehittänyt valmiiksi esitetyt lomakkeita, jotka löytyvät siviilioikeudellisesta atlaksesta. Lomakkeiden avulla, mikäli asia ei riitaudu, oikeudenkäyntiprosessi tulisi pystyä käymään alusta loppuun. Lomakkeet sisältävät esimerkiksi vaatimuslomakkeen, jonka kantaja täyttää, tuomioistuimen lisäselvityspyynnön, hakemuksen hylkäämispäätöksen, vastaajalle tarkoitetun kanteen vastustamislomakkeen sekä todistuksen tuomion täytäntöönpanokelpoisuudesta. Lomakkeet voi täyttää perusteluosia lukuun ottamatta millä tahansa jäsenvaltion kielellä, jonka jälkeen ne voi kääntää vastaanottavan tuomioistuimen kielelle. Tämä helpottaa asian käsittelyä huomattavasti ja alentaa kustannuksia, kun asiakirjoja ei tarvitse käännettä.

Ilona

Ilona on oikeusministeriön ylläpitämä Internet-sivusto oikeusministeriön alaisuudessa työskenteleville viranomaisille. Ilonasta löytyy oikeusministeriön kansainvälisen osaston yhteystiedot, joka neuvoo vähäisiin vaatimuksiin ja eurooppalaiseen maksamismääräysmenettelyyn perustuvissa asioissa. Ilonasta löytyy myös asiakirjapohjia eri kielillä. Vaikka Helsingin käräjäoikeudessa käytetään käsittelykielinä vain suomea ja ruotsia, eikä käräjäoikeudella ole velvollisuutta käyttää muita kieliä, on toisinaan esimerkiksi englannin kielen käyttö suotavaa joustavan käsittelyn takaamiseksi.

6.2 Uudistusta tuleva lainsäädäntö

Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista

Sekä vähäisiin vaatimuksiin perustuvassa menettelyssä että eurooppalainen maksamismääräysmenettelyssä niiltä osin, kun ei ole mainittu laissa toimintatapaa, sovelletaan kansallista lainsäädäntöä. Kansalliseen lainsäädäntöön ei ole tarvinnut tehdä muutoksia, lukuun ottamatta lakia tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävis-

tä maksuista. Lakiin on lisätty selventävä pykälä oikeudenkäyntimaksuista, jotka ovat samat kuin oikeudenkäymiskaaren mukaisessa riita-asiassa (26.7.1993/701).

Oikeudenkäymiskaari

Oikeudenkäymiskaari on pääsäännöllinen lähde, johon turvaudutaan, mikäli vähäisten vaatimusten tai eurooppalaisen maksamismääräyksen asetuksessa ei ilmene kuinka oikeudenkäynnissä tulee edetä. Tähän mennessä on oikeudenkäymiskaarta sovellettu muun muassa asiakirjojen tiedoksiannossa sekä muutoksenhaussa. Lisäksi kun asia on riitaantunut, on oikeudenkäymiskaari tullut sellaisenaan sovellettavaksi.

7 ASETUSTEN EROJA JA ONGELMIA

7.1 Maksamismääräysmenettelyn ja vähäisiin vaatimusten perustuvan menettelyn eroja

Suurin ero maksamismääräysmenettelyn ja vähäisiin vaatimukseen perustuvan menettelyn välillä on niiden soveltaminen riitaisiin saataviin. Maksamismääräysmenettelyä sovelletaan ainoastaan riidattomiin saataviin. Kun maksamismääräysmenettelyyn perustuva oikeudenkäynti riitautuu, se siirtyy kantajan suostumuksella käsiteltäväksi oikeudenkäymiskaaren mukaisena riita-asiana. Vähäisiin vaatimukseen perustuvaa menettelyä sovelletaan puolestaan sekä riidattomiin että riitaisiin saataviin ja oikeudenkäynti on ikään kuin oma riita-asian menettely. Myös vähäisiin vaatimukseen sovelletaan oikeudenkäymiskaarta niiltä osin kun asetuksessa ei mainita. Suurin osa muista maksamismääräyksen ja vähäisten vaatimusten eroista perustuu nimenomaan edellä mainittuun seikkaan. (Leppänen, M 2009.)

Kun maksamismääräys riitautuu, tulee oikeudenkäymiskaaren oikeustoimipaikkasäännökset voimaan eli mikäli Helsinki ei ole vastaajan kotipaikka eikä asianosaiset ole keskenään sopineet, että asia käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa, käsittely siirtyy vastaajan kotikunnan tuomioistuimeen. Vähäisissä vaatimuksissa käsittelyn siirtäminen toiseen tuomioistuimeen tehdään vain muutamassa poikkeustilanteessa. Tällainen tilanne on, mikäli kärjäoikeus katsoo, että asia ei kuulu asetuksen soveltamisalaa esimerkiksi syystä, että vaatimuksen arvo ylittää 2000 euroa. Toinen vastaava tilanne on, mikäli vastaaja vastaa hänelle annettuun kanteeseen ja esittää tuomioistuimen toimivallasta oikeudenkäymisväitteen, jonka mukaan Helsingin kärjäoikeus ei ole asiassa toimivaltainen tuomioistuin. Tällöin asia on käsiteltävä vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa. (Leppänen, M 2009.) Tähän mennessä Helsingin kärjäoikeus on tehnyt maksamismääräysmenettelyssä muutamia siirtopäätöksiä. Vähäisiin vaatimukseen perustuvassa menettelyssä ei ole tehty yhtään siirtoa toiseen kärjäoikeuteen.

Vähäisiin vaatimukseen perustuvan menettelyn olisi tarkoitus olla pääsääntöisesti kirjallista

käsittelyä. Vaikka toinen tai molemmat asianosaiset pyytäisivät suullista käsittelyä, voi käräjäoikeus perustellusta syystä evätä pyynnön. Riitautunut maksamismääräys puolestaan noudattaa oikeudenkäymiskaarta ja suullinen käsittely on pidettävä pyynnöstä. Vähäisiin vaatimuksiin perustuvassa oikeudenkäynnissä on laajennettu käräjäoikeuden oikeuksia vastaanottaa todistelua ja esimerkiksi kirjallisten lausumien vastaanottaminen on sallittua. Maksamismääräyksessä noudatetaan oikeudenkäymiskaarta, jonka mukaan kirjallisen todistelun vastaanottaminen on mahdollista ainoastaan erikoistilanteissa kuten esimerkiksi silloin kun todistaja on kuollut kesken asian käsittelyn. (Vainio 2009.)

Yksi merkittävä ero menettelyjen kohdalla on saatavan pääoman suuruus. Vähäisissä vaatimuksissa pääoma ilman korkoja saa olla enintään 2000 euroa ja saatava saa olla muu kuin rahamääräinen saatava. Saatava on kuitenkin voitava olla muunnettavissa euromääräiseksi saatavaksi. Eurooppalaisessa maksamismääräysmenettelyssä saatava puolestaan tulee olla rahamääräinen saatava ja summalle ei ole määrätty ala- tai ylärajaa.

Yhtenä erona menettelyissä on vastaajan vastauksen laatu hänen kieltäessään saatava. Vastustaessa maksamismääräystä vastaajan ei tarvitse vastauksessa millään tavalla perustella kanteen vastustamista, vaan vastaukseksi riittää pelkkä ilmoitus siitä, että hän kieltää saatavan. Käräjäoikeus pyytää varsinaista lausumaa asiasta, mikäli kantaja haluaa jatkaa asian käsittelyä tavallisena riita-asiana. Hyvin usein on vastaaja kuitenkin vastannut jo käsittelyn tässä vaiheessa perustellusti.

Toisin kuin maksamismääräysmenettelyssä vastustaessaan vähäisiin vaatimuksiin perustuvaa kanteita, vastaajan on jo vastausvaiheessa ilmoitettava syy vastustamiseen sekä kerrottava mahdolliset todisteet. Kuitenkin molemmissa menettelyissä on vastaajan vastaukselle varattu sama 30 päivän mahdollisuus lähettää vastaus. Mielestäni suositeltavaa olisi, että maksamismääräysmenettelyssä yksinkertaisen vastaamistavan takia ei lisävastausaikaa ilman hyvin perusteltua syytä anneta.

7.2 Maksamismääräyksen ja vähäisiin vaatimusten perustuvan menettelyn ongelmia

7.2.1 Asioiden riittäisyys

Maksamismääräysmenettelyä olisi tarkoitus soveltaa vain riidattomiin saataviin ja myös vähäisten vaatimusten menettelyn perustuvien haastehakemusten tulisi pääsääntöisesti olla yksinkertaisia ja riidattomia. Vainion (2009) mielestä tällä hetkellä suurin ongelma molemmissa menettelyissä on vireille tulleiden asioiden riitautuminen. Suurin osa kanteista on riitautunut ja vain muutamassa asiassa on annettu yksipuolinen tuomio tai asia on jätetty sil-lensä. Tällöin kysymyksessä on ollut joko vastaajan maksusuoritus tai muu syy.

Vainion (2009) mielestä kantajilla ei juuri ole käsitystä riidattomasta saatavasta ja käräjäoikeuteen saapuu haastehakemuksia, joiden voi suurella todennäköisyydellä olettaa riitautuvan. Esimerkiksi muutamassa tapauksessa kantaja on liittännyt haastehakemuksen mukaan todisteena asianosaisten käymää sähköpostikeskustelua, josta havaitsee jo ensisilmäyksellä kantajan ja vastaajan olevan eri mieltä tapahtumakulusta. Koska asiasta ei voi kuitenkaan sanoa täyttä varmuutta, on hakemus hyväksytty. Myös kuluttajaneuvojilla ei Vainion mukaan ole usein käsitystä siitä, milloin saatava voidaan laskea riidattomaksi. Mielestäni siitä, kuinka asia määritellään riidattomaksi, tulisi tiedottaa kuluttajaneuvojille, jotta he eivät antaisi kantajille väärää informaatiota.

7.2.2 Lomakkeet

Lomakkeiden suurin ongelma on niiden jäykkyys ja epäselvyys. Lomakkeiden tulisi olla yksityisten ihmisten ymmärrettävissä, jolloin kysymysten asettelun tulisi olla erityisen helppoa ja mahdollisimman moneen kysymykseen tulisi voida vastata ”rasti ruutuun - menetelmällä”.

Tällä hetkellä suurimmassa osassa maksamismääräyshakemuksista puuttuu kantajan oikeudenkäyntikuluvaatimus. Tämä johtuu siitä, että hakemuslomakkeessa (liite 5) ei ole erillistä kohtaa, jossa kysytään, vaatiiko kantaja vastaajan velvoittamista suorittamaan kantajan oikeudenkäyntikulut, vaan hakemuksen täyttäjän tulisi itse ymmärtää pyytää oikeudenkäyntikuluja korvattavaksi. Asian selventämiseksi kantajalle tulisi mielestäni lomakkeessa olla selkeä kysymys, vaatiiko hän oikeudenkäyntikuluja vastaajan korvattavaksi. Kantajalle tulisi myös ilmoittaa lomakkeessa, että käräjäoikeus veloittaa asian käsittelystä automaattisesti oikeudenkäyntimaksun 79 euroa kun haaste menee tiedoksiannettavaksi. Vähäisissä vaatimuksissa kysymys on esitetty lomakkeessa eikä samanlaista ongelmaa ole kuin maksamismääräyslomakkeessa.

Toinen ongelmakohta etenkin eurooppalaisen maksamismääräyksen hakemuslomakkeessa on korkojen merkitseminen. Usein kantajat merkitsevät lomakkeeseen vaativansa korkoa pääomalle, mutta korkokanta jää uupumaan. Toisinaan kantajat myös olettavat, kun he merkitsevät vaativansa lakisääteistä korkoa, että kyseessä on kantajan kotimaan korko, kun oikeasti kyseessä on Suomen korkolain mukainen korko.

Eurooppalaisen maksamismääräyksen lomakkeissa on muutenkin epäselvyyksiä ja lomakkeet ovat jäykkiä. Esimerkiksi maksamismääräyslomakkeessa (liite 9) on melko suppea kenttä, johon tuomitut saatavat voi täyttää eikä oikeudenkäyntikuluille ole merkitty omaa kenttää.

Vähäisten vaatimusten lomakkeet ovat mielestäni selkeämmät, joskin niissäkin on pieniä puutteita. Esimerkiksi lomakkeissa ei ole ollenkaan lomakemallia päätöksestä hylätä vähäi-

siin vaatimukseen perustuva haastehakemus. Sekä maksamismääräyksessä että vähäisiin vaatimukseen perustuvassa menettelyssä saisi olla mielestäni lomakkeentäyttäjälle selkeämmät ohjeet.

7.2.3 Kieli

Kuten aikaisemmin on jo mainittu, sekä maksamismääräysmenettelyssä että vähäisiin vaatimukseen perustuvassa menettelyssä käytettävät kielet ovat suomi ja ruotsi. Tämä ei ole tuottanut juurikaan ongelmia tähän mennessä, sillä suurin osa haastehakemuksista on tullut Ruotsista. Muutamassa Ruotsista tullessa haastehakemuksessa kantajana on ollut Ruotsiin muuttanut suomalainen, jolloin oikeudenkäyntikielenä on voitu käyttää suomea. Myös muun muassa Virossa ja Saksasta on tullut muutamia yksittäisiä hakemuksia. Lisäksi useista Euroopan maista, kuten Ranskasta, Norjasta ja Italiasta on tullut kyselyitä menettelyn toiminnasta Suomessa, mutta vielä toistaiseksi muualta Euroopasta ei ole tullut menettelyihin perustuvia haastehakemuksia.

Ongelmia Ruotsista tullevissa haastehakemuksissa on tuottanut lähinnä se, että suurin osa vastaajista on ollut täysin suomenkielisiä ja kantajat puolestaan täysin ruotsinkielisiä. Tämä on johtanut siihen, että käräjäoikeus on joutunut kääntämään lomakkeita ruotsista suomeen ja toisin päin. Esimerkiksi suomenkieliselle vastaajalle on liitetty useimmiten suomenkielinen käännös kantajan ruotsiksi lähettämästä haastehakemuksesta. Myös vastustamislomake on annettu vastaajalle suomeksi, jotta se olisi vastaajan mahdollisimman helppo täyttää. Vastaajan palautettua vastustamislomakkeen täytettynä suomeksi, sen mukana on lähetetty kantajalle käännös vastustamislomakkeesta ruotsiksi.

Suurta vaivaa ei kielestä toiseen kääntäminen ole tuottanut, sillä lomakkeet ovat suurimmalta osin automaattisesti käännettävissä kielestä toiseen. Välillä on kuitenkin jouduttu kääntämään tekstiä käräjäoikeuden toimesta, sillä lomakkeissa on kohtia, jotka eivät automaattisesti käänny oikealle kielelle vaan syntyvät sekakieltä.

Vaikka suurin osa käräjäoikeuteen saapuvista lomakkeista on saapunut tuomioistuimen hyväksymällä kielellä, on useimmat muualta kuin Ruotsista saapuneet kirjalliset todisteet tulleet ilman selostusta toisinaan kielellä, jota tuomioistuin eikä myöskään vastaaja ymmärrä. Tähän mennessä käräjäoikeus ei ole kuitenkaan pyytänyt asiakirjoille käännöstä, sillä asian ratkaisu on ollut mahdollista ilman käännöstä eikä vastaaja ole käännöstä vaatinut.

Mikäli tulevaisuudessa käräjäoikeuteen alkaa saapua enemmän vähäisiin vaatimukseen sekä maksamismääräysmenettelyyn perustuvia haastehakemuksia muualta kuin Ruotsista voi kielestä tulla suurempi ongelma. Oletettavaa on, että haastehakemuksia alkaa tällöin saapua etenkin englanniksi, sillä englannin kielen käyttömahdollisuutta on useissa kyselyis-

säkin tiedusteltu.

7.2.4 Tiedonsaanti

Koska asetukset Eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä sekä vähäisiin vaatimuksiin perustuvasta menettelystä ovat suhteellisen uusia, tiedonsaanti ongelmatilanteissa on hankalaa ja saatu tieto on usein ristiriitaista. Ensisijaisena tiedonlähteenä toimivat tietysti asetukset sekä kansallinen lainsäädäntö eli useimmiten Oikeudenkäymiskaari. Lakitekstin tulkitseminen on kuitenkin aina hankalaa ja asiat voidaan tulkita usealla eri tavalla.

Vainion mielestä suurin ongelma tiedonsaannissa on asiaan perehtyneiden henkilöiden vähäisyys (2009). Asiaan perehtyneitä on käräjäoikeudessa vain muutama, jonka vuoksi käytännön ongelmatilanteissa on avun saaminen toisinaan ollut vaikeaa ja olen joutunut ottamaan yhteyttä lukuisiin tahoihin. Ensisijaisesti olen ottanut yhteyttä Oikeusministeriön kansainväliseen yksikköön, jonka tehtävänä on nimenomaan auttaa käytännön ongelmissa. Usein saatu tieto on kuitenkin ollut ristiriitaista ja olen joutunut päättämään itse parhaan toimintamallin tuomarin avustuksella. Loppujen lopuksi kaikki ongelmat on saatu ratkaistua. Kun maksamismääräysmenettelyyn perustuvia haastehakemuksia on tullut vasta muutamia kymmeniä, ei ole vielä syntynyt rutiininomaista asian käsittelyä ja yhden asian käsittely ja ongelmatilanteiden selvittäminen tuntuu vievän kohtuuttomasti aikaa.

7.2.5 Vaikuttaminen ja muutosten tekeminen

Maksamismääräysmenettelyssä kansalliset päätöksentekuelimet eivät voi tehdä omin päin muutoksia esimerkiksi lomakkeisiin tai asetuksiin, vaan kaikkiin muutoksiin tarvitaan Euroopan parlamentin tai neuvoston päätös. Tämän vuoksi muutoksien aikaansaaminen kestää todella kauan. Muun muassa tulostusongelman, joka vähäisien vaatimuksien vastustamislomakkeessa on, olen ilmoittanut useaan kertaan Ilonan kansainvälisen yksikön henkilökunnalle, jonka tulisi ilmoittaa asiat eteenpäin, mutta muutosta ei ole tullut, vaikka vika on ilmennyt lomakkeissa jo alkuvuodesta.

Koen, että toimistohenkilökunnan vaikutusmahdollisuudet muutettaviin asioihin tuntuvat olevan melko vähäiset. Oikeusministeriöstä on muutamaan otteeseen kyselty kansliahenkilökunnan mielipidettä ja pyydetty parannusehdotuksia, mutta käytännössä ehdotukset eivät ole ainakaan vielä tuottaneet tulosta.

7.2.6 Asianosaisten edustus

Sekä vähäisiin vaatimuksiin perustuvan menettelyn että maksamismääräysmenettelyn tarkoitus olisi olla niin yksinkertainen, että asianosaiset pystyvät toimimaan ilman asiamiestä.

Käytännössä tämä tuntuu toimivan melko huonosti, sillä suurimmalla osalla kantajista on asiamies jo asian vireille tullessa ja useat vastaajat palkkaavat itselleen asiamiehen, mikäli kiistävät kanteen. Muutamat vastaajat ovat myös saaneet oikeusaputoimistosta itselleen oikeudellista neuvontaa ja avustusta.

Vaikka menettely on pyritty tekemään yksinkertaiseksi, kokevat asianosaiset menettelyn vaikeaksi ymmärtää ja etenkin yksityishenkilöille asia tuntuu olevan vaikeaselkoinen. Kantajat luultavasti turvautuvat asiamiehen apuun helposti, sillä he eivät ole tietoisia maksamismääräysmenettelystä ja ovat epävarmoja oikeudenkäynnin aloittamisesta toisessa valtiossa. Luultavasti Pohjoismaiden ulkopuolella kantajat kokevat Suomessa käytetyt oikeudenkäyntikieliset suomen ja ruotsin sen verran harvinaisiksi, että turvautuvat asiamiehen palveluun, joka huolehtii mahdollisista käännöksistä.

8 YHTEENVETO JA ARVIOINTI

8.1 Työn onnistuminen

Työ onnistui mielestäni suhteellisen hyvin ja lopputuloksena on tiivis tietopaketti eurooppalaisesta maksamismääräyksestä sekä vähäisiin vaatimuksiin perustuvasta saatavasta. Halusin tehdä työstä helppolukuisen ja selkeän. Yritin myös välttää asian toistoa, mikä toisaalta oli väistämätöntä, sillä sekä maksamismääräyksessä että vähäisiin vaatimuksiin perustuvassa menettelyssä on hyvin paljon samaa. Työ etenee mielestäni loogisessa järjestyksessä ja jokainen oikeusprosessin vaihe on selostettu selkeästi.

Osastonjohtaja Merja Vainio luki työn lävitse ja antoi parannusehdotuksia sekä mielipiteensä työstä. Hän piti työtä onnistuneena ja uskoi, että työstä tulisi tulevaisuudessa olemaan apua henkilökunnan perehdyttämisessä sekä apua ongelmatilanteissa.

Alkuperäisenä tarkoituksena oli tehdä käräjäoikeuden henkilökunnalle erillinen opas asiasta, mutta koska olen itse työssä jo selostanut oikeudenkäynnin kulun melko yksityiskohtaisesti koin, että oppaan tekeminen olisi asian kertausta. Myös Vainio oli kanssani asiassa samaa mieltä.

8.2 Toteutuksen ongelmat

Yhtenä suurimpana työn haasteena oli löytää riittävästi lähteitä. Suurimpana syynä tähän oli se, että lait ovat olleet voimassa vasta lyhyen aikaa eikä etenkään niiden käytännön toiminnasta ole juurikaan tietoa. Kirjalähteitä en löytänyt ollenkaan ja muukin painettu materiaali oli vähäistä. Useimmissa lähteissä käsiteltiin lähinnä samoja asioita ilman, että asiaan esitettiin uusia näkökulmia. Lisäksi etenkin elektronisia lähteitä etsittäessä jouduin pohtimaan

lähteiden luotettavuutta. Tämän vuoksi käytin enimmäkseen lähteinä sivustoja, jotka tiesin varmasti luotettaviksi, kuten Euroopan komission, Eduskunnan ja Europan sivustoja.

Vaikka kirjallisten lähteiden määrä oli pieni, sain mielestäni erittäin hyödyllisen haastattelun henkilöltä, joka on läheisesti tekemisissä lakien kanssa. Haastattelin osasto 4 osastonjohtaja Merja Vainiota. Vainio on tällä hetkellä Helsingin käräjäoikeuden tuomari, joka on pääasiallisessa vastuussa siitä, että lakia koskevat oikeusprosessit sujuvat lainmukaisesti. Kaikki hakemukset kulkevat Vainion kautta ja hän on mukana suurimmassa osassa tapauksissa hakemuksen vireille tulosta päätöksen tekoon. Haastattelun myötä koin, että sain luotettavaa tietoa henkilöltä, joka tuntee lait parhaiten.

8.3 Kehitysehdotukset

Olen jo opinnäytetyssä maininnut asioita, joita mielestäni tulisi menettelyissä parantaa eikä mitään suuria muutosehdotuksia minulla ole esittää. Tulevaisuudessa menettelystä voi paljastua uusia ongelmia, joihin tulee puuttua.

Mielestäni maksamismääräysmenettelyssä suomen ja ruotsin lisäksi tulisi englannin olla hyväksytty kieli, kuten se on esimerkiksi kansainvälisissä tiedoksiannoissa, joita Helsingin käräjäoikeuteen saapuu muualta Euroopasta haastemiesten tiedoksiannettavaksi. Vaikka ruotsi on Suomen toinen virallinen kieli ja Helsingin käräjäoikeuden työntekijöiden tulisi kaksikielisessä tuomioistuimessa hallita sen käyttö, mieltää suurin osa käräjätuomareista ja sihteeristä englannin kielen helpommaksi. Englanti on myös useimmiten kieli, jota sekä kantaja että vastaaja molemmat osaavat. Useat kiistatapaukset käsittelevät verkkokauppaa jossa asianosaiset ovat käyttäneet yhteisenä kielenä englantia, mikä osaltaan myös puoltaa englannin kielen käyttöä. Vainion (2009) mielestä englanti olisi hyvä vaihtoehtokieli vähäisiin vaatimukseen perustuvassa menettelyssä, mutta hänen mukaansa englannin kielen käytön tulisi olla asianosaisten vapaaehtoisesti valittavissa.

Oikeusministeriön alaisuudessa on ollut keskustelua summaaristen eli riidattomien asioiden siirtämisestä käräjäoikeuden toimivallan alta ulosoton hoidettavaksi (H. Karim 2009, 33). Mikäli muutos tulee tapahtumaan, olisi mielestäni järkevää siirtää myös vähäisiin vaatimukseen perustuvat haastehakemukset ulosoton käsiteltäväksi. Tämä kuitenkin edellyttäisi sitä, että vähäisten vaatimusten menettely toimisi sille tarkoitetulla tavalla eli asiat olisivat pääsääntöisesti riidattomia.

Tällä hetkellä Helsingin käräjäoikeudessa maksamismääräykseen sekä vähäisiin vaatimukseen perustuvat haastehakemukset käsittelee osastonjohtaja. Tähän on syynä lähinnä hakemusten vähäinen määrä sekä se, että muita tuomareita ei ole koulutettu asiassa. Muutama kanne, joissa pääsäännöllisesti käytettynä kielenä on ruotsi, on siirretty niiden riitauduttua

tuomarille, joka hallitsee ruotsin kielen hyvin.

Tulevaisuudessa, mikäli haastehakemuksia saapuu huomattavasti nykyistä enemmän, olisi tarkoitus siirtää asian käsittelyä myös muille tuomareille. Mielestäni kuitenkin, mikäli asiämäärä ei merkittävästi kasva, ei asian käsittelyä kannata ennen asian mahdollista riitautumista siirtää usealle eri tuomarille. Mikäli asia puolestaan riitaantuu, tällöin asian käsittelyn voi siirtää tuomarille, joka ei ole maksamismääräysmenettelyyn perehtynyt, sillä asian käsittely jatkuu tavallisena riita-asiana.

LÄHTEET

Kirjat ja vastaavat painetut julkaisut

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1896/2006.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 861/2007.

Euroopan Unionin virallinen lehti 31.7.2007, 1. Eurooppalaisen vähäisiin vaatimuksiin sovellettava menettely, lomake A; vaatimuslomake. 2007.

Euroopan Unionin virallinen lehti 31.7.2007, 2. Vähäisiin vaatimuksiin sovellettava eurooppalainen menettely, lomake C; vastauslomake. 2007.

Euroopan Unionin virallinen lehti 31.7.2007, 3. Eurooppalainen vähäisiin vaatimuksiin sovellettava menettely, lomake D; todistus vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä annetusta tuomiosta. 2007.

Euroopan unionin virallinen lehti 31.7.2007, 4. Eurooppalaista maksamismääräystä koskeva hakemus, lomake A. 2007.

Euroopan unionin virallinen lehti 31.7.2007, 5. Eurooppalainen maksamismääräys, lomake E. 2007.

Euroopan unionin virallinen lehti. 31.7.2007, 6. Ilmoitus täytäntöönpanokelpoisuudesta, lomake G.

Helen, K. 2009 Summaarinen menettely: Yleisopas Jyväskylän käräjäoikeuteen. Opinnäyte-työ. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Helsingin käräjäoikeus. 2009. Vuosikertomus 2008. Kuopio: Suomen Graafiset Palvelut.

Lait eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä. Työryhmämietintö 2008:2. Helsinki. Oikeusministeriö.

Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26.7.1993/701.

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4.

Valtioneuvoston asetus tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 29.12.2005/1282.

Sähköiset lähteet

Eduskunta 2008. Lakivaliokunnan mietintö 14/2008 vp. Viitattu 9.9.2009.
http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/lavm_14_2008_p.shtml

Eduskunta 2007. Lakivaliokunnan lausunto 10/2007 vp. Viitattu 17.10.2009.
http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/lavl_10_2007_p.shtml

Euroopan komissio 2004. Yhteisön tuomioistuinten toimivaltaa koskevia säädöksiä voidaan soveltaa myös jäsenvaltioiden ja eräiden Euroopan unionin ulkopuolisten valtioiden välillä. Viitattu 17.10.2009.
http://ec.europa.eu/civiljustice/jurisdiction_courts/jurisdiction_courts_int_fi.htm

Euroopan komissio 2007. Euroopan unionille uudet yksinkertaistetut ja nopeutetut menettelyt. Viitattu 24.6.2009.
http://ec.europa.eu/civiljustice/simplif_accelerat_procedures/simplif_accelerat_procedures_ec_fi.htm

Euroopan siviilioikeudellinen atlas 2009, 1. Eurooppalainen maksamismääräys: Jäsenvaltioiden tiedotteet: Suomi. Viitattu 25.6.2009.

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_communicationsHTML_fi_fi.htm

Euroopan siviilioikeudellinen atlas 2009, 2. Vähäiset vaatimukset: Jäsenvaltioiden tiedotteet: Suomi. Viitattu 25.6.2009.

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/sc_communicationsHTML_fi_fi.htm#sc_communicationsHTML1

Europa 2007, 1. Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Viitattu 24.6.2009.

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/l33054_fi.htm

Europa 2007, 2. Eurooppalainen vähäisiin vaatimuksiin sovellettava menettely 2007. Viitattu 25.6.2009.

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/l16028_fi.htm

Europa 2007, 3. Eurooppalainen maksamismääräys 2007. Viitattu 3.7.2009.

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/l16023_fi.htm

Oikeuslaitos 2009. Oikeusapu; Mihin asioihin oikeusapua saa. Viitattu 13.9.2009.

<http://www.oikeus.fi/5653.htm>

Julkaisemattomat lähteet

Leppänen, M. 2009. Eurooppalainen maksamismääräys ja väh. vaatimukset. Sähköpostikeskustelu 20.10.2009.

Leppänen, T. 2009. Luento Kansainväliset riita-asiat ja EU. 13.5.2009. Helsingin Yliopisto. Helsinki.

Vainio, M. 2009. Osastonjohtajan haastattelu 16.10.2009. Helsingin kärjäoikeus. Helsinki.

LIITTEET

Liite 1 Eurooppalainen vähäisiin vaatimuksiin sovellettava menettely, lomake A; vaatimuslomake.

Liite 2 Eurooppalainen vähäisiin vaatimuksiin sovellettava menettely, lomake B; tuomioistuimen esittämä vaatimuslomaketta koskeva täydennys ja/tai oikaisupyyntö.

Liite 3 Vähäisiin vaatimuksiin sovellettava eurooppalainen menettely, lomake C; vastauslomake.

Liite 4 Eurooppalainen vähäisiin vaatimuksiin sovellettava menettely, lomake D; todistus vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelyssä annetusta tuomiosta.

Liite 5 Eurooppalaista maksamismääräystä koskeva hakemus, lomake A.

Liite 6 Eurooppalaista maksamismääräyshakemusta koskeva täydentämis- ja/tai oikaisupyyntö, lomake B.

Liite 7 Ehdotus kantajalle eurooppalaista maksamismääräystä koskevan hakemuksen muuttamiseksi, lomake C.

Liite 8 Päätös eurooppalaista maksamismääräystä koskevan hakemuksen hylkäämisestä, lomake D.

Liite 9 Eurooppalainen maksamismääräys, lomake E.

Liite 10 Eurooppalaisen maksamismääräyksen vastustaminen, lomake F.

Liite 11 Ilmoitus täytäntöönpanokelpoisuudesta, lomake G.

Liite 12 Lähetä; Eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn siirtäminen käsiteltäväksi oikeudenkäymiskaaren mukaisena riita-asiana.